



**FINANSTILSYNET**  
THE FINANCIAL SUPERVISORY  
AUTHORITY OF NORWAY

Høringsnotat

# Soliditetsregler i finansgrupper

DATO:  
16.04.2015



## Innhold

<b>1</b>	<b>Bakgrunn</b>	<b>4</b>
<b>2</b>	<b>Regulering av grupper i gjeldende lov og forskrift</b>	<b>5</b>
2.1	Finansieringsvirksomhetsloven	5
2.2	Verdipapirhandelloven	6
2.3	Konsolideringsforskriften	6
<b>3</b>	<b>Omtale av EU-regler for grupper og forslag til tilpasninger i norsk regelverk</b>	<b>7</b>
3.1	<b>Regler for grupper der banker mv. og verdipapirforetak inngår (CRR/CRD IV)</b>	<b>8</b>
3.1.1	EØS rett (CRD IV og CRR)	8
3.1.2	Finanstilsynets vurdering	11
3.2	<b>Regler for grupper der forsikringsforetak inngår</b>	<b>14</b>
3.2.1	EØS rett (Solvens II)	15
3.2.2	Finanstilsynets vurdering	16
3.3	<b>Regler for grupper der både banker mv. og/eller verdipapirforetak og forsikringsforetak inngår</b>	<b>16</b>
3.3.1	EØS rett	16
3.3.2	Finanstilsynets vurdering	18
3.4	<b>Tidspunkt for gjennomføring av endringene – forholdet til EØS-avtalen</b>	<b>21</b>
<b>4</b>	<b>CRD IV og Solvens II i tverrsektorielle finansielle grupper</b>	<b>22</b>
<b>5</b>	<b>Særskilt om holdingforetak i forsikringsgrupper – krav på foretaksnivå</b>	<b>25</b>
<b>6</b>	<b>Forslag til endringsforskrift og forslag til nye forskrifter</b>	<b>28</b>
6.1	Forslag til endring i CRR/CRD IV-forskriften	28
6.2.	Forslag til ny forskrift om konsolidering mv. i tverrsektorielle finansielle grupper	30
6.3	Forslag til forskrift om kapitalkrav i holdingforetak	33
6.4	Forslag til endringer i verdipapirhandelloven	34

# 1 Bakgrunn

De største aktørene i finansnæringen inngår i konsern med virksomhet innenfor flere sektorer. Norsk lovgivning har lagt vekt på å sikre god regulering av disse gjennom særskilte krav til finanskonsern (jf. finansieringsvirksomhetsloven kapittel 2a), herunder krav til konsolidering av soliditets- og sikkerhetskrav (§ 2a-9 med tilhørende forskrift). Lovgivning og forskrifter har vært tilpasset EU-regelverk på området.

Norske regler har imidlertid avveket fra EU-regler ved at forsikringsforetak, i tillegg til solvensmarginkrav, har vært underlagt kapitaldekningskrav tilsvarende bankregelverket<sup>1</sup> (Basel I delvis tilpasset standardmetoden for kredittisiko etter Basel II). Det har blitt beregnet en konsolidert kapitaldekning der det tas hensyn til forsikringsdelen ved å anvende minstekravforskriften på denne og slik at bank og forsikring (i all hovedsak) har vært underlagt de samme reglene for ansvarlig kapital. I tillegg er det i samsvar med konglomeratdirektivet beregnet oppfyllelse av soliditetskrav på konsernivå der det tas hensyn til både kapitalkrav for bankdelen og solvenskrav for forsikringsdelen. I ny finansforetakslov blir kapitaldekningskrav etter Basel I-prinsipper avvirket for forsikringsforetakene ved innføringen av Solvens II.

Innføringen av CRD IV/CRR og Solvens II innebærer sektorspesifikke regler for ansvarlig kapital og kapitalkrav med vesentlig ulik utforming. Etter Solvens II-direktivet skal det foretas gruppebasert tilsyn og beregning av gruppesolvens når et forsikringsforetak har deltakerinteresser i eller er underlagt felles ledelse med et annet forsikringsforetak eller selv er eiet av et holdingforetak i finanskonsern. CRR har regler om anvendelse av soliditets- og sikkerhetskrav på konsolidert basis når en kredittinstitusjon eller et verdipapirforetak har deltakerinteresser i et foretak i finansiell sektor eller er eiet av et holdingforetak. Samtidig stiller konglomeratdirektivet krav til gruppetilsyn og beregning av oppfyllelse av soliditetskrav på gruppenivå.

Det følger av de respektive direktivene at et holdingforetak som eier både bank og forsikringsforetak, kan bli omfattet av grupperegler i Solvens II, CRD IV og konglomeratdirektivet. Direktivene åpner samtidig for at tilsynsmyndigheten kan gi unntak når en gruppe er underlagt liknende regler i ulike direktiv. Endringene i EU-direktivene innebærer behov for tilpasninger i det norske regelverket for finansgrupper.

Konsolideringsreglene for foretak som følger kapitalkravsforskriften ble i september 2014 tilpasset CRD IV gjennom endringer i forskrift om anvendelse av soliditetsregler på konsolidert basis mv. (konsolideringsforskriften). Finanstilsynet oversendte 11. desember 2014 forslag til forskrift som gjennomfører Solvens II (Solvens II-forskriften), herunder gruppebestemmelser som erstatter regler for forsikringsgrupper i dagens konsolideringsforskrift. Det ble i forbindelse med oversendelsen vist til at man ville komme tilbake med forslag til tilpasning av gruppereglene for øvrig (herunder konsolideringsforskriften).

Høringsnotatet inneholder forslag til nye regler som innebærer at regler som gjelder hhv. forsikringsgrupper og bankgrupper<sup>2</sup> i gjeldende konsolideringsforskrift tas inn i de sektorspesifikke forskriftene (Solvens II-forskriften og CRR/CRD IV-forskriften) med henvisning til EU-forordningene. I tillegg foreslås det en ny forskrift for tverrsektorielle finansielle grupper som erstatter dagens regler for tverrsektorielle finansielle grupper i konsolideringsforskriften.

---

<sup>1</sup> Forskrift 22. desember 2006 nr. 1616 om minstekrav til kapitaldekning i forsikringsselskaper, pensjonskasser, innskuddspensjonsforetak og holdingsselskap i forsikringskonsern (minstekravsforskriften)

<sup>2</sup> Kredittinstitusjoner og verdipapirforetak

## 2 Regulering av grupper i gjeldende lov og forskrift

Utgangspunktet for lovgivningen er at pliktene og rettighetene som er fastsatt i lover på finansområdet gjelder for det enkelte foretak (juridisk enhet) innenfor en gruppe. Lovverket inneholder imidlertid også regler om oppfyllelse av særskilte krav på gruppenivå, dvs. på *konsolidert* basis – som om de juridiske enhetene i gruppen var samlet i ett foretak. Særskilte regler for grupper er gitt i finansieringsvirksomhetsloven (kapittel 2a), delvis i verdipapirhandelloven § 9-21 (verdipapirforetak) samt i konsolideringsforskriften som er hjemlet i begge disse lovene.

### 2.1 Finansieringsvirksomhetsloven

Finansieringsvirksomhetsloven kapittel 2a inneholder særskilte regler for grupper, herunder regler om konsesjonskrav, organisering, interne transaksjoner og oppfyllelse av sikkerhets- og soliditetskrav på konsolidert nivå.

Det følger av finansieringsvirksomhetsloven § 2a-9 første ledd at en finansinstitusjon ved anvendelsen av regler om kapitaldekningskrav og andre soliditets- og sikkerhetskrav, skal foreta konsolidering når den har en kapitalinteresse i et annet foretak eller er underlagt felles ledelse med et annet foretak. Konsolideringsplikten gjelder alle foretak med slik tilknytning til en finansinstitusjon, uavhengig av om foretaket er underlagt tilsyn eller ikke og uavhengig av om det inngår i en forsikringsgruppe, et finansielt konglomerat eller annen finansgruppe. Konsolideringsplikten gjelder også i utgangspunktet for delkonsern eller del av en finans- eller forsikringsgruppe.

Konsolidering skal foretas av *kapitaldekningskrav og andre soliditets- og sikkerhetskrav*. Andre soliditets- og sikkerhetskrav kan være f.eks. begrensninger på store engasjement/andre eksponeringsgrenser, krav til likviditet, krav til offentliggjøring mv.

#### *Unntak fra virkeområdet*

Finanstilsynet er i lovens § 2a-9 annet ledd gitt kompetanse til å gjøre unntak fra konsolideringsplikten. I lovforarbeidene uttaler Finansdepartementet at finansinstitusjon som er datterselskap kan unntas fra konsolideringsplikten dersom morselskapet har konsolideringsplikt. Unntak kan også gjøres for enheter utenfor EØS-området der det er rettslige hindringer for nødvendige opplysninger, eller for enheter som er av liten betydning for å fastsette forsvarlige soliditetskrav på konsolidert grunnlag.

#### *Metode for konsolidering*

Det følger av lovens § 2a-9 tredje ledd at finansinstitusjonen skal anvende metoden basert på regnskapsmessig konsolidering. Regnskapsmessig konsolidering innebærer at det settes opp en konsolidert balanse (som om det var ett selskap) og slik at interne fordringer og gjeld mellom selskapene elimineres. Finanstilsynet kan ved enkeltvedtak beslutte at kapitaldekningskrav og andre soliditets- og sikkerhetskrav skal beregnes på en annen måte, jf. § 2a-9 sjette ledd.

#### *Konsolideringsprinsipp*

§ 2a-9 tredje ledd lovfester prinsippet om full konsolidering for datterselskaper og prinsippet om forholdsmessig konsolidering for annet enn datterselskaper. Full konsolidering innebærer at alle eiendeler og gjeld (samt utenom-balanse-poster) til selskapet som skal konsolideres, tas med i den konsoliderte balansen. Finanstilsynet kan i enkelte tilfelle beslutte at prinsippet om forholdsmessig konsolidering likevel skal benyttes ved konsolidering av datterselskaper.

### ***Ny finansforetakslov***

Stortinget vedtok 7. april 2014 ny finansforetakslov som skal erstatte blant annet finansieringsvirksomhetsloven. Loven inneholder i kapittel 17 regler om konsesjon og organisering av finanskonsern samt samarbeidsavtaler, mens kapittel 18 inneholder regler om virksomheten, herunder regler om konsolidering. Det følger av lovens § 18-1 at reglene om forsvarlig organisering og drift, vurdering av risiko og samlet kapitalbehov, likviditetsstyring, rapportering til Finanstilsynet og kapital- og soliditetskrav gjelder for den samlede virksomheten i finanskonsernet. Videre følger det av lovens § 18-2 at soliditets- og sikkerhetskrav skal anvendes på konsolidert basis.

I merknadene til § 18-2 fremgår det at paragrafen viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2a-9.

Første ledd fastslår som nevnt at regler om kapitaldekningskrav og andre soliditets- og sikkerhetskrav skal anvendes på konsolidert basis. Bestemmelsen benytter begrepet "kapitaldekningskrav" og er ikke tilpasset nye regler for beregning av minstekrav til ansvarlig kapital for hhv. banker, kredittforetak og finansieringsforetak og for forsikringsforetak. Henvisningen til "soliditets- og sikkerhetskrav" anses imidlertid som tilstrekkelig til å legge kapitalkravene som fremgår av lovforslaget kapittel 14 til grunn. Pliktsubjekt er ikke eksplisitt angitt i lovforslaget § 18-2 slik som i finansieringsvirksomhetsloven § 2a-9 første ledd. Sett i sammenheng med kapitteloverskriften i finansforetaksloven kapittel 18 og § 18-1 første ledd er holdingforetak og annet morselskap i finanskonsern pliktsubjekt. I § 18-2 første ledd bokstavene a) og b) som viderefører konsolideringsprinsippene i gjeldende rett, fremgår det implisitt at eierandeler i datterforetak og eierandeler som gir 20 prosent eller mer av stemmene eller kapitalen i et annet foretak skal konsolideres inn.

## **2.2 Verdipapirhandelloven**

Verdipapirhandelloven har ikke særskilte regler om konsern/grupper tilsvarende som i finansieringsvirksomhetsloven kapittel 2a. Konsolideringsregler for verdipapirforetak følger av verdipapirhandelloven § 9-21 med forskrift (se punkt 2.3). Det følger av bestemmelsens første ledd at krav til kapitaldekning, likviditet og reglene for store engasjementer skal anvendes på konsolidert grunnlag dersom foretaket direkte eller indirekte har 20 prosent eller mer av stemmerettene eller kapitalen i verdipapirforetak eller finansinstitusjon, og dersom foretaket har morselskap, med mindre halvparten eller mer av virksomheten i konsernet er virksomhet som ikke er konsesjonspliktig og dermed ikke er underlagt kapitalkrav.

Av bestemmelsens andre ledd følger det at krav til kapitaldekning skal anvendes på konsolidert grunnlag også dersom foretaket har rettigheter til kapital i andre foretak, uavhengig av om de er knyttet til verdipapirer, som ved å skape en varig tilknytning til disse foretakene skal bidra til foretakets virksomhet. Det samme gjelder dersom foretaket ved avtale eller vedtektsbestemmelser er underlagt felles ledelse med et annet foretak. Det presiseres i bestemmelsens tredje ledd at ved konsolidering av datterselskaper skal konsernregnskap basert på prinsippet om full konsolidering legges til grunn. Ved konsolidering av annet enn datterselskaper skal prinsippet om forholdsmessig konsolidering legges til grunn.

I bestemmelsens fjerde ledd heter det at departementet kan gi nærmere regler om konsolidering, herunder om hva som skal regnes som datterforetak eller morselskap etter første ledd.

## **2.3 Konsolideringsforskriften**

Konsolideringsforskriften er fastsatt med hjemmel i finansieringsvirksomhetsloven § 2a-9 og verdipapirhandelloven § 9-21.

Forskriften regulerer i § 4 og § 4a hvordan konsolideringen skal gjennomføres. Forskriften §§ 5 til 7 presiserer hvilke kapitalkrav som skal oppfylles på konsolidert nivå. For finansielle grupper der

forsikringsselskaper ikke inngår, skal kapital- og bufferkravene som følger av finansieringsvirksomhetsloven og verdipapirhandelloven legges til grunn. For forsikringsgrupper skal kapitaldekningsregelverket og solvensmarginregelverket legges til grunn. For tverrsektorielle finansielle grupper som i tillegg til å omfatte banker, finansieringsforetak, verdipapirforetak eller forvaltningsselskap for verdipapirfond med tillatelse til å yte aktiv forvaltning, også omfatter forsikringsselskap, skal kapitalkrav for bankdelen og begge regelverkssettene for forsikringsdelen oppfylles på konsolidert basis.

Gjeldende norske regler for beregning av kapitaldekning på gruppenivå innebærer at det foretas konsolidering av beregningsgrunnlag fra forsikringsselskap i gruppen etter bankregelverket (minstekravsforskriften).

Konsolideringsplikten gjelder øverste norske foretak i gruppen samt morselskap i delkonsern med mindre Finanstilsynet bestemmer noe annet. Det følger av konsolideringsforskriften § 5 (1) og § 7 (3) at minstekrav til kapital og bufferkrav skal oppfylles på selskapsnivå, delkonsolidert nivå og konsolidert nivå.

Konsolideringsforskriften ble endret med virkning fra 30. september 2014 med tilpasninger til kravene i CRR for finansielle grupper bestående hovedsakelig av andre foretak enn forsikringsselskap. Sammenliknet med tidligere regelverk, ble omfanget av konsolideringsplikten endret. Konsolideringsplikten gjelder etter dette ved kapitalinteresser i foretak i finansiell sektor (tidligere omfattet plikten kapitalinteresser i alle typer foretak). I tillegg ble reglene for overførbarhet av ansvarlig kapital presisert slik at det ble innført begrensninger i muligheten til å medregne datterforetaks kapital fra tredjeparter, som ansvarlig lån og minoritetsinteresser, jf. konsolideringsforskriften § 4a. Det ble også innført regler om at foretak av liten betydning (etter grensene fastsatt i forordningen, se nærmere omtale i 3.1.1) kunne holdes utenfor den konsoliderte beregningen.

### 3 Omtale av EU-regler for grupper og forslag til tilpasninger i norsk regelverk

Det norske regelverket gjennomfører gruppebestemmelser i kapitaldekningsdirektivet (2006/48/EU), forsikringsgruppedirektivet (98/78/EU) og konglomeratdirektivet (2002/87/EU). Kapitaldekningsdirektivet ble i 2013 erstattet av CRD IV-direktivet (2013/36/EU). Forsikringsgruppedirektivet blir fra og med 1. januar 2016 erstattet av Solvens II-direktivet (2009/138/EU). I tilknytning til CRD IV og forberedelsene til Solvens II, ble det også gjort enkelte endringer i konglomeratdirektivet (2011/89/EU<sup>3</sup>).

Rene forsikringsgrupper må følge reglene i Solvens II-direktivet. Grupper bestående utelukkende av banker mv. og verdipapirforetak må følge reglene i CRD IV-direktivet. Grupper bestående både av banker mv. og forsikringsforetak<sup>4</sup> er i utgangspunktet underlagt gruppebestemmelser i alle direktivene.

Når forordningene (CRR og Solvens II) tas inn i EØS-avtalen, vil reglene om oppfyllelse av krav på konsolidert basis for finansgrupper og forsikringsgrupper følge av disse forordningene. Det innebærer at bestemmelser i dagens konsolideringsforskrift som regulerer finansgrupper og forsikringsgrupper erstattes av bestemmelser i sektorregelverket (Solvens II-forskriften og CRD IV-forskriften) med

<sup>3</sup> Konsolidert versjon tilgjengelig [her](#)

<sup>4</sup> Etter konglomeratdirektivet kan grupper der den ene sektoren er svært liten, holdes utenfor direktivets virkeområde

henvisning til forordningene. Regler om tverrsektorielle finansielle grupper som gjennomfører konglomeratdirektivet, må fastsettes i egen forskrift.

### **Om morselskap/holdingforetak og ulike grupper – noen definisjoner**

I direktivene brukes begrepene "*financial holding company*", "*insurance holding company*", "*mixed financial holding company*" og "*mixed activity holding company*".

Et "*financial holding company*" vil være et holdingforetak i en gruppe som hovedsakelig består av bank/kredittforetak/finansieringsforetak eller verdipapirforetak. Et "*insurance holding company*" vil være et holdingforetak i en gruppe som hovedsakelig består av forsikringsforetak. Et holdingforetak i en tverrsektoriell finansiell gruppe ("*mixed financial holding company*") vil være et holdingforetak i en gruppe bestående av minst en bank/ett kredittforetak/ett finansieringsselskap eller ett verdipapirforetak og minst ett forsikringsforetak. Et "*mixed activity financial holding company*" vil være et uregulert morselskap i en gruppe som har minst ett regulert foretak, men forøvrig består hovedsakelig av virksomhet som ikke er regulert.

## **3.1 Regler for grupper der banker mv. og verdipapirforetak inngår (CRR/CRD IV)**

### **3.1.1 EØS rett (CRD IV og CRR)**

Både direktivet (CRD IV) og forordningen (CRR) inneholder regler om anvendelse av bestemmelser på gruppenivå. CRR inneholder sentrale bestemmelser for beregning av kapitalkrav, store engasjement og likviditet mv. (pilar I) samt enkelte bestemmelser om offentliggjøring av informasjon (pilar III), mens CRD IV inneholder sentrale bestemmelser om tilsynsprosesser og krav til institusjonenes styring og kontroll, herunder krav til vurdering av risiko og samlet kapitalbehov (pilar II). I det følgende omtales først sentrale krav til konsolidering som følger av forordningen (pilar I og III), deretter omtales direktivets krav til anvendelse av pilar II-regler på gruppenivå.

#### ***Parlaments- og rådsforordning (EU) nr. 575/2013 av 26. juni 2013(CRR)***

Forordning 575/2013 (CRR) artikkel 11 til 19 gir regler om oppfyllelse av krav på konsolidert basis for kredittinstitusjoner, verdipapirforetak og holdingforetak i finansiell gruppe som ikke er en forsikringsgruppe.



### Noen definisjoner i forordningen

Med *foretak i finansiell sektor (financial sector entity)* menes banker, finansieringsforetak, verdipapirforetak, forvaltningsselskap for verdipapirfond, forvaltere av alternative investeringsfond, forsikringsforetak, holdingforetak i finanskonsern, betalingsforetak, e-pengeforetak og låneformidlingsforetak samt foretak som yter tilknyttede tjenester, jf. CRR-forordningen 4 (27) og norsk gjennomføring i beregningsforskriften § 12.

Med *tilknyttede tjenester (ancillary services undertaking)* menes foretak som har som hovedvirksomhet å eie eller forvalte fast eiendom, tilby databehandlingstjenester eller enhver annen tilsvarende virksomhet som har karakter av å være en tjeneste knyttet til én eller flere bankers (kredittforetaks/finansieringsforetaks) eller verdipapirforetaks hovedvirksomhet jf. kapitalkravsforskriften § 1-2 n og CRR-forordningen artikkel 4 (18).

Med *deltakerinteresser (participations)* menes rettigheter til kapital i andre foretak som ved å skape en varig tilknytning til disse foretakene skal bidra til foretakenes virksomhet eller som utgjør en direkte eller indirekte eierandel på 20 prosent eller mer av kapitalen i et foretak, jf. ny finansforetakslov § 18-3 (2) 3. setning og CRR-forordningen artikkel 4 (35). Begrepet tilsvarer kapitalinteresser slik det er definert i finansieringsvirksomhetsloven § 2a-2 h.

#### *Omfang/virkeområde*

Det følger av artikkel 11, 18 og 19 at det skal foretas konsoliderte beregninger når kredittinstitusjoner og verdipapirforetak har foretak i finansiell sektor utenom forsikringsforetak og morselskap til forsikringsforetak som datterforetak eller når kredittinstitusjonen eller verdipapirforetaket er eiet av et holdingforetak i finansgruppe eller holdingforetak i tverrsektoriell finansiell gruppe. Det skal videre foretas forholdsmessig konsolidering når foretak som inngår i konsolideringen har deltakerinteresser i foretak i finansiell sektor som forvaltes sammen med en eller flere andre foretak som ikke omfattes av konsolideringen, og ansvaret er begrenset til eierandelen. Nasjonale myndigheter skal bestemme om, og eventuelt hvordan, det skal foretas konsolidering i andre angitte tilfeller, se avsnittet om «Prinsipper for konsolidering» nedenfor.

Som nevnt skal det ikke foretas konsolidering av forsikringsforetak eller holdingforetak i forsikringsgrupper som inngår i gruppen. Investeringer i ansvarlig kapital i forsikringsforetak (når investeringen er vesentlig) behandles i stedet etter reglene som gjelder for beholdning av ansvarlig kapital i andre foretak i finansiell sektor. Det innebærer at det foretas fradrag i ansvarlig kapital for investeringer som overstiger 10 prosent av egen ren kjernekapital. Beholdninger av ansvarlig kapital som ikke kommer til fradrag, inngår i beregningsgrunnlaget med en risikovekt på 250 prosent.

Det er etter artikkel 49 (1) i forordningen adgang til å unnta beholdninger av ansvarlig kapital i forsikringsforetak og holdingforetak for forsikringsforetak fra de omtalte fradragsreglene, forutsatt at de aktuelle konsernene omfattes av reglene i konglomeratdirektivet.

#### *Hvilke krav skal oppfylles på konsolidert basis?*

Det følger av artikkel 11 at bestemmelsene om ansvarlig kapital, kapitalkravet og kravet til uvektet kjernekapitalandel skal oppfylles på konsolidert basis. Det samme gjelder bestemmelsene om håndteringen av verdipapiriserte engasjement, grensen for store engasjementer, likviditetskravet og kravet til offentliggjøring av opplysninger.

#### *Nivå for konsolidering*

Utgangspunktet er at konsolideringen skal gjennomføres av foretaket på øverste nivå i gruppen i hvert land. For likviditetskravet og kravet om offentliggjøring av opplysninger gjelder kravene for foretaket på øverste nivå i gruppen innenfor EØS.

Det er i artikkel 11 (5) overlatt til nasjonale myndigheter å bestemme om det skal kreves oppfyllelse av kapitalkravet og eventuelle andre krav på delkonsolidert basis for datterforetak og deltakerinteresser i foretak i andre tilfeller. Slik delkonsolidering kan kreves på bakgrunn av foretakets risiko- eller kapitalstruktur, herunder i tilfeller der medlemsstatene har nasjonale lover som krever strukturell separasjon av aktiviteter innenfor en bankgruppe

Kravet til offentliggjøring av opplysninger på konsolidert basis gjelder også som nevnt i utgangspunktet øverste morselskap innen EØS, men det er i artikkel 13 (1) presisert at betydelige datterforetak og datterforetak som er av vesentlig betydning for sitt lokale marked, skal offentliggjøre opplysningene på selskapsnivå eller delkonsolidert nivå. For delkonsern med morselskap utenfor EØS, er det ikke krav til offentliggjøring dersom foretakene er omfattet av det utenlandske morselskapets offentliggjøring av opplysninger på konsolidert basis på en tilsvarende måte.

### *Unntaksbestemmelser*

Det følger av artikkel 19 at foretak som har eiendeler inklusive poster utenom balansen som hver for seg og samlet utgjør mindre enn 10 millioner euro og 1 prosent av eiendelene inklusive poster utenom balansen til institusjonen som foretar konsolidering, ikke skal omfattes av konsolideringen. Det er adgang for nasjonale myndigheter til å unnta grupper av verdipapirforetak og enkelte andre foretak fra konsolidering etter nærmere regler.

### *Prinsipper for konsolidering*

Det fremgår av artikkel 18 (1) og (4) at hovedregelen for konsolidering er full konsolidering av datterforetak og forholdsmessig konsolidering av deltakerinteresser i annet enn datterforetak. Det er etter forordningen overlatt til nasjonale myndigheter å bestemme om det skal tillates forholdsmessig konsolidering av datterforetak på nærmere vilkår, hvordan konsolidering skal skje for foretak som er underlagt felles ledelse og om konsolidering skal skje i enkelte grensetilfeller, herunder om egenkapitalmetoden skal kunne benyttes, jf. artikkel 18 (2), (3), (5) og (6). Grensetilfellene omfatter situasjoner hvor et foretak har deltakerinteresser eller andre kapitaltilknytninger uten å være morselskap i konsern og situasjoner hvor et foretak etter tilsynsmyndighetenes vurdering, har en betydelig innflytelse uten å ha deltakerinteresser eller andre kapitaltilknytninger til et eller flere foretak. EBA skal etter forordningen oversende forslag til regulatoriske, tekniske standarder til EU-kommisjonen innen 31. desember 2016 som vil innebære fellesbestemmelser også innenfor de områdene hvor tilsynsmyndighetene nå kan utøve skjønn.

Det følger av artikkel 18 (1) at ved oppfyllelse av likviditetskravet på konsolidert basis skal datterforetak konsolideres fullt ut. Det skal for likviditetskravet ikke foretas konsolidering ved felles ledelse eller foretas forholdsmessig konsolidering av tilknyttede selskaper som ikke er datterforetak.

### *Regler om overførbarhet av ansvarlig kapital*

CRR har i artikkel 81 til 88 bestemmelser om i hvilken grad aksjekapital i form av minoritetsinteresser og annen godkjent kjernekapital og tilleggskapital utstedt til tredjeparter, kan medregnes fra datterforetak på konsolidert basis. Det følger av bestemmelsene at minoritetsinteresser og kjernekapital og ansvarlig kapital fra datterforetak tilhørende tredjeparter bare kan medregnes på konsolidert basis i den grad kapitalen benyttes til å dekke kravene til henholdsvis ren kjernekapital, kjernekapital og ansvarlig kapital i datterforetaket.

Dersom datterforetaket har overskudd av ansvarlig kapital i forhold til det laveste av datterforetakets kapitalkrav og kravet på konsolidert basis for datterforetaket, skal andelen av den overskytende kapitalen som ikke kan medregnes, tilsvare den andelen som den ansvarlige kapitalen tilhørende tredjeparter utgjør av datterselskapets ansvarlig kapital.

### *Parlaments- og rådsdirektiv 2013/36/EU av 26. juni 2013 (CRD IV)*

CRD IV stiller krav om at det skal gjennomføres tilsyn på gruppenivå og at gruppetilsynet også omfatter morselskap som er holdingforetak i finansgruppe og holdingforetak i tverrsektoriell finansiell

gruppe, jf. artikkel 2 og artikkel 111. Artikkel 111 til 127 gir blant annet regler om hvilke tilsynsmyndigheter som skal utøve det konsoliderte tilsynet og om samarbeid og utveksling av informasjon mellom tilsynsmyndighetene.

Når det gjelder krav til institusjonene, er det i enkelte artikler angitt eksplisitt at disse skal oppfylles på gruppenivå. Dette gjelder blant annet krav til foretakenes egenvurdering av risiko og samlet kapitalbehov og krav til styring og kontroll.

#### *ICAAP på gruppenivå*

CRD IV artikkel 108 gir regler om nivå for foretakenes egenvurdering av risiko og samlet kapitalbehov (ICAAP). Egenvurderingen skal foretas på konsolidert basis av øverste innenlandske morselskap. I tillegg skal egenvurderingen foretas på delkonsolidert nivå dersom øverste foretak i delkonsernet har deltakerinteresser i et foretak som er etablert utenfor EØS. For foretak som ikke inngår i gruppe, skal egenvurderingen av risiko og samlet kapitalbehov foretas på foretaksnivå. Etter artikkel 110 skal tilsynsmyndighetene følge opp institusjonenes egenvurdering av risiko og samlet kapitalbehov på alle nivåer som gjelder etter forordningen (CRR).

#### *Styring og kontroll på gruppenivå*

Artikkel 109 (2) stiller krav om at reglene om styring og kontroll i artikkel 74 til 96, herunder regler om godtgjørelse, skal oppfylles både på foretaksnivå og gruppenivå. Det følger av artikkel 74 at gruppen skal ha en klar organisasjonsstruktur, effektive prosesser for å identifisere, styre og kontrollere risiko, egnede internkontrollprosedyrer samt godtgjørelsesordninger som fremmer god risikostyring.

#### *Unntak fra bestemmelsene*

Det følger av bestemmelsen i artikkel 120 om valg av regelverk for holdingforetak i tverrsektorielle finansielle grupper at tilsynsmyndigheten som skal utøve det konsoliderte tilsynet, kan bestemme at det bare skal føres tilsyn etter direktiv 2002/87/EU (konglomeratdirektivet) og at et holdingforetak i en tverrsektoriell finansiell gruppe som også er underlagt direktiv 2009/138/EU (Solvens II), bare skal underlegges sektorkravene til den dominerende sektoren.

#### *Rapportering av transaksjoner mot eierforetak/holdingforetak i tverrsektoriell finansiell gruppe*

Artikkel 123 gir regler om tilsyn og rapportering av transaksjoner dersom morselskapet er et uregulert eierforetak. Foretakene i finanskonsernet skal ha risikostyringsprosesser og interne kontrollmekanismer for å identifisere, måle, overvåke og kontrollere transaksjoner med eierforetaket og skal rapportere alle betydelige transaksjoner med eierforetaket til tilsynsmyndighetene.

#### *Bufferkrav på gruppenivå*

Artikkel 128 til 131 gir regler om bufferkrav. Bevaringsbufferen og den motsykliske bufferen skal oppfylles på foretaks- og konsolidert nivå samt på delkonsolidert nivå hvis dette kreves av nasjonale myndigheter etter artikkel 11 punkt 5 eller punkt 22 i forordningen. For systemrisikobufferen og bufferen for nasjonalt systemviktige foretak (O-SII) kan nasjonale myndigheter bestemme hvilke nivåer bufferne skal oppfylles på.

### 3.1.2 Finanstilsynets vurdering

Når CRR innlemmes i EØS-avtalen, bør forordningen gjennomføres i CRR/CRD IV-forskriften ved henvisning. CRR/CRD IV-forskriften bør ha særskilte regler om nasjonale valg etter forordningen samt direktivbestemmelser som ikke er innarbeidet i finansforetaksloven.

#### *Nasjonalt valg - Krav om oppfyllelse av krav på delkonsolidert basis (CRR artikkel 11 (5))*

Finanstilsynet foreslår at kravet i konsolideringsforskriften § 3 (2) om oppfyllelse av krav på delkonsolidert basis videreføres. I mange tilfeller er det ønskelig å se på situasjonen i delkonsern for å vurdere situasjonen i en avgrenset del av gruppen. Hjemmelen for Finanstilsynet til å gi unntak fra

konsolideringsplikten bør imidlertid videreføres for de tilfeller en delkonsolidering anses å gi liten tilsynsmessig verdi. Det vises til forskriftsforslaget § 9.

### *Presisering av virkeområde og valg av konsolideringsprinsipp for enkelte grupper (CRR, artikkel 18 (3) og (5))*

Ny finansforetakslov inneholder ikke som dagens finansieringsvirksomhetslov eksplisitt krav om konsolidering ved felles ledelse. Finanstilsynet mener at gjeldende praksis bør videreføres, og at dette bør klart fremgå av CRR/CRD IV-forskriften. En slik presisering er inntatt i forskriftsforslaget § 8 tredje ledd.

I høringsnotatet til Solvens II-forskriften er det påpekt at finansforetaksloven synes å omhandle selskap i konsernforhold og ikke tilfeller der et forsikringsforetak eller en bank eier 20 prosent eller mer av et annet finansforetak uten å være morselskap. Det ble i forslaget til Solvens II-forskrift § 39 tatt inn en bestemmelse som utvidet virkeområdet. Finanstilsynet mener det er viktig å medregne en forholdsmessig andel av risikovektet beregningsgrunnlag fra tilknyttet foretak uavhengig av om det deltakende foretaket er morselskap i konsern. Det foreslås en bestemmelse i CRR/CRD IV-forskriften § 8 annet ledd om at det skal foretas forholdsmessig konsolidering der foretaket har en deltakerinteresser uten å være morselskap.

Nasjonale myndigheter skal bestemme om, og eventuelt hvordan, det skal foretas konsolidering i tilfeller hvor en institusjon har andre kapitaltilknytninger til en eller flere institusjoner uten å ha deltakerinteresser. Etter regler om samarbeidende grupper i ny finansforetakslov § 17-13 (2) skal eierforetakene foreta konsolidering etter prinsippet om forholdsmessig konsolidering også for eierandeler under 20 prosent i finansforetak som forestår den virksomhet som samarbeidet omfatter. Finanstilsynet antar at det ikke er behov for andre generelle regler om konsolidering for kapitaltilknytninger som ikke er deltakerinteresser, men at bestemmelsene i forordningen om mulighet for konsolidering kan benyttes til å treffe vedtak om konsolidering i enkelttilfeller etter behov.

### *Behov for endringer i verdipapirhandelloven*

Konsolideringsplikten er etter forordningen den samme for kapitaldekning og store engasjement. Verdipapirhandelloven § 9-21 skiller som nevnt mellom disse<sup>5</sup> og bør derfor endres. Det vises til forslag til endring i lovens § 9-21 første og andre ledd. Konsolideringsplikten for store engasjement vil da, tilsvarende som for kapitaldekning, også omfatte deltakerinteresser i andre foretak enn verdipapirforetak og finansforetak og foretak med felles ledelse.

### *Nasjonale valg – unntak fra konsolideringsplikten (CRR artikkel 15 og 19)*

Det er adgang til å unnta grupper av verdipapirforetak fra konsolidering. Bestemmelsen i gjeldende konsolideringsforskrift § 3 (3) (der det åpnes for at verdipapirforetak som beregner kapitalkravet basert på faste kostnader kan unntas konsolideringsplikten) følger av forordningens artikkel 15.

Det er også adgang til å unnta fra konsolideringen foretak etablert i tredjeland hvor det er legale hindringer for overføring av nødvendig informasjon, foretak av ubetydelig interesse og foretak som det vil være uhensiktsmessig eller misvisende å konsolidere inn. Norske myndigheter tillater ikke etablering eller oppkjøp i land med sekretessebestemmelser som hindrer overføring av informasjon som anses nødvendig ut fra tilsynsformål. Siden foretak utenfor finansiell sektor ikke skal konsolideres inn, antas det at behovet for å gi unntak fordi det er uhensiktsmessig eller misvisende, er begrenset. Finanstilsynet legger til grunn at bestemmelsene i finansforetaksloven § 18-2 (2) som gir Finanstilsynet hjemmel til å gjøre unntak fra plikten til konsolidering samt forordningens bestemmelser, uansett kan benyttes til å treffe vedtak om begrenset konsolidering i enkelttilfeller etter behov. Når det gjelder små foretak som etter gjeldende konsolideringsforskrift § 5 (3) kan holdes utenfor beregningen, følger denne unntaksbestemmelsen av forordningen artikkel 19.

---

<sup>5</sup> Snevrere virkeområde for store engasjement

*Nasjonalt valg – nivå for krav til offentliggjøring (CRR artikkel 13)*

Finanstilsynet foreslår at det for foretak med morselskap i et annet land, stilles krav om offentliggjøring av opplysninger på konsolidert nivå for den norske delen (dvs. på øverste norske nivå). Finanstilsynet foreslår videre at det i tillegg stilles krav om at foretak som er utpekt som systemviktige etter finansforetaksloven § 14-3 tredje ledd skal offentliggjøre opplysningene på konsolidert basis, selv om det inngår i morselskapets offentliggjøring på konsolidert basis. Finanstilsynet foreslår også at andre foretak av stor betydning for nasjonalt marked kan pålegges å offentliggjøre opplysninger på delkonsolidert nivå. Det vises til forskriftsforslaget § 10 annet ledd.

*Nasjonalt valg - behandling av ansvarlig kapital i forsikringsforetak ved oppfyllelse av bankregler i tverrsektorielle finansielle grupper (CRR artikkel 49)*

Norge har som nevnt benyttet det nasjonale valget i artikkel 49 til å unnta beholdninger av ansvarlig kapital i forsikringsforetak og holdingforetak til forsikringsforetak fra reglene om finansfradrag. Dette er begrunnet med at vi etter gjeldende regler også konsoliderer inn beregningsgrunnlag fra forsikringsforetakene ved beregning av kapitaldekningen etter bankreglene. Andre land har benyttet det nasjonale valget under henvisning til at det foretas konsolidering etter konglomeratdirektivet. En oversikt over EU-landenes gjennomføring av det nasjonale valget i artikkel 49 (1) i forordningen viser at følgende land har gjennomført adgangen til unntak for fradrag for vesentlige investeringer av ren kjernekapital i forsikringsforetak og holdingselskap for forsikringsforetak: Danmark, Finland, Nederland, Belgia, Luxembourg, Irland, Tyskland, Frankrike, Spania, Portugal, Italia, Malta, Østerrike, Tsjekia og Ungarn. Sverige har i lov åpnet for at det kan gis unntak, men Finansinspektionen i Sverige opplyser at de foreløpig ikke har benyttet adgangen til å gjøre unntak. Følgende land har ikke gjennomført adgangen til unntak: Storbritannia, Hellas, Latvia, Litauen, Bulgaria, Romania og Slovenia.

Når ny finansforetakslov trer i kraft, vil det ikke lenger konsolideres inn beregningsgrunnlag fra forsikringsforetakene ved oppfyllelsen av kapitalkravene etter bankreglene. Dette vil gjelde både for forsikringsforetak eid av holdingforetak i tverrsektorielle finansielle grupper og for forsikringsselskap eid av bank gjennom mellomliggende holdingforetak. Dersom det da gjøres unntak for fradrag for beholdninger av ansvarlig kapital i forsikringsforetak der investeringen er vesentlig, vil holdingforetakene i tverrsektorielle finansielle grupper vise en kapitaldekning etter bankreglene på konsolidert basis hvor det ikke er tatt hensyn risikoen forbundet med forsikringsforetakene i konsernet. Tilsvarende vil banker som direkte eller indirekte eier forsikringsforetak, vise en kapitaldekning på konsolidert basis som ikke er redusert på grunn av risikoen i forsikring.

Fradragsreglene for vesentlige investeringer i ren kjernekapital i andre foretak i finansiell sektor er etter forordningen slik at foretakene ikke må trekke fra alt. Etter bestemmelsen skal beholdninger av ren kjernekapital som utgjør inntil 10 prosent av egen ren kjernekapital, holdes utenfor og i stedet risikovektes med 250 prosent. Sammenliknet med gjeldende norske regler der forsikringsselskap konsolideres inn, vil ikke fradragene føre til betydelig endring i kapitaldekningen for norske banker og holdingforetak. I stedet for konsolidering, blir det foretatt et fradrag i ansvarlig kapital. Siden bestemmelsene om finansfradrag er utformet slik at deler av investeringen (inntil 10 prosent av egen ren kjernekapital) kan risikovektes, vil foretak som eier forsikringsforetak normalt få noe høyere kapitaldekning enn etter gjeldende regelverk.

Selv om mange land har innført unntaket, er det også noen land slik som Storbritannia og Sverige (foreløpig) som ikke har benyttet det nasjonale valget. Finanstilsynet mener kapitaldekningen som tverrsektorielle finansielle grupper viser etter bankreglene bør ta hensyn til risikoen i forsikring. Når både forordningen (CRR) og Solvens II er del av norsk rett, bør derfor det nasjonale valget i artikkel 49 (1) ikke lenger benyttes. Finanstilsynet foreslår at det presiseres i forskriftsforslaget § 12 at beholdninger av ansvarlig kapital i forsikringsforetak og holdingforetak til forsikringsforetak i den konsoliderte beregningen skal trekkes fra den ansvarlige kapitalen i samsvar med forordningen.

Det legges imidlertid til grunn at holdingforetak som ikke driver annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i konsernet, fortsatt skal unntas fra reglene om finansfradrag på foretaksnivå.

*Direktivbestemmelser – nivå for anvendelse av bufferkrav (artikkel 129 (1), 130 (1), 131(5), 133 (3))*  
Konsolideringsforskriften § 5 (1) om plikt til konsolidering av kapital- og bufferkrav foreslås videreført gjennom en presisering av at finansforetaksloven § 14-1 til 14-3 og verdipapirhandelloven § 9-14 (herunder §§ 9-15 og 9-15a) skal oppfylles på konsolidert og delkonsolidert basis. Det vises til forskriftsforslaget § 8 første ledd. Av forskriftsforslaget fremgår det også eksplisitt at det skal foretas konsolidering av kravene til uvektet kjernekapitalandel, likviditet og store engasjement.

*Direktivbestemmelser – pilar 2-krav (direktivet artikkel 108)*

Når det gjelder bestemmelsene om nivå for vurdering av risiko og samlet kapitalbehov (ICAAP), følger disse av direktivbestemmelser og ikke forordning, og må derfor tas inn i CRR/CRD IV-forskriften. Direktivbestemmelsen er i dag gjennomført i konsolideringsforskriften § 8 som stiller krav til at det skal foretas en egenvurdering av risiko og kapitalbehov på konsolidert basis, men slik at det enkelte foretaks risiko og kapitalbehov også vises som del av gruppens vurdering. Dette vil være nødvendig ettersom institusjonenes egenvurdering av risiko og samlet kapitalbehov også skal følges opp på institusjonsnivå. Bestemmelsen foreslås inntatt i forskriftsforslaget § 11 annet ledd. Ordlyden er endret for bedre å reflektere at kravet til vurdering på foretaksnivå skal gjøres i sammenheng med vurderingen på gruppenivå.

*Andre bestemmelser*

Regler om overførbarhet av ansvarlig kapital som i dag reguleres av § 4a i konsolideringsforskriften, vil i sin helhet være dekket av forordningen og uten nasjonale valg. Det er således ikke behov for en egen bestemmelse om dette i CRR/CRD IV-forskriften.

Når det gjelder uregulerte eierforetak, har norske myndigheter vært restriktive med å tillate slike foretak som morselskap for finansforetak. Det er imidlertid enkelte uregulerte eierforetak i konsern med verdipapirforetak, men disse er underlagt soliditets- og sikkerhetskrav på konsolidert basis dersom halvparten av virksomheten i konsernet eller mer er konsesjonspliktig og underlagt kapitalkrav. Det følger av tilsynsloven § 1 at det skal føres tilsyn også med andre foretak i gruppen hvor foretak under tilsyn inngår, og at dette også kan gjelde foretak som ellers ikke vil være omfattet, dersom tilsynsmessige hensyn tilsier det. Finanstilsynet vil med hjemmel i denne bestemmelsen kunne føre tilsyn med at institusjonene i konsernet har hensiktsmessig risikostyringsprosesser og interne kontrollmekanismer for transaksjoner mellom selskapene i gruppen og eierforetaket. Det er dermed ikke behov for andre bestemmelser om tilsyn. Det bør imidlertid tas inn en bestemmelse i CRR/CRD IV-forskriften om at betydelige transaksjoner med eierforetak skal rapporteres til Finanstilsynet (jf. direktivet artikkel 123 (1)). Det vises til forskriftsforslaget § 13.

## 3.2 Regler for grupper der forsikringsforetak inngår

For fullstendighetens skyld gis det her også en kort omtale av reglene for grupper som følger av Solvens II, selv om forslag til gjennomføring av dette allerede er dekket i oversendelsen til Finansdepartementet av 11. desember 2014.

Solvens II-direktivet som erstatter 14 ulike direktiv på forsikringsområdet, trer i kraft 1. januar 2016. Deler av direktivet (2009/138/EU) er gjennomført i ny finansforetakslov. Finanstilsynet oversendte 11. desember 2014 til Finansdepartementet forslag til gjennomføring av de resterende deler av Solvens II-direktivet samt gjennomføringsbestemmelser for Solvens II i en egen Solvens II-forskrift. Forskriften omhandler også gruppebestemmelser. Det gis her bare en kort omtale av virkeområdet og regler om overførbarhet av kapital. For nærmere beskrivelse av detaljene i regelverket, vises det til høringsnotat av 11. desember 2014.

### 3.2.1 EØS rett (Solvens II)

Regler for forsikringsgrupper er gitt i Solvens II-direktivet artikkel 212 til 259 og i forordningen artikkel 328 til 380.

#### *Omfang mv.*

Etter direktivets artikkel 213 nr. 2 skal det føres tilsyn på gruppenivå etter Solvens II-reglene med forsikringsforetak som er deltakende foretak i minst ett annet forsikringsforetak eller som utøver dominerende innflytelse over et annet forsikringsforetak og forsikringsforetak med morselskap som er holdingforetak i tversektoriell finansiell gruppe eller i en ren forsikringsgruppe. Artikkel 214 nr. 2 åpner for at foretak kan unntas fra gruppetilsyn, herunder at tilsynsmyndighetene kan gi unntak for foretak som har ubetydelig interesse med hensyn til formålene med gruppetilsynet. Kravene skal som hovedregel kun gjelde på det øverste nivået i gruppen, men det er åpnet for at tilsynsmyndigheten, etter nærmere konsultasjon med gruppetilsynsfører og morselskapet i gruppen, kan beslutte å føre tilsyn med grupper på som inngår i internasjonale konsern på nasjonalt plan.

Etter Solvens II-direktivet artikkel 213 nr. 4 kan gruppetilsynsfører bestemme at holdingforetak i finanskonsern som er underlagt tilsvarende regler i konglomeratdirektivet, skal kunne forholde seg til dette regelverket for den samlede virksomheten. Videre er det i artikkel 213 nr. 5 åpnet for at gruppetilsynsførende myndighet kan bestemme at holdingforetak i finanskonsern som er underlagt tilsvarende regler etter CRD IV, kan anvende det regelverket som gjelder den dominerende finanssektoren i gruppen for den samlede virksomheten.

Reglene for grupper omhandler beregning av konsolidert solvens, interne transaksjoner og risikoeksponering samt styring og kontroll. Konsolidert solvens skal som hovedregel beregnes etter regnskapsmessig konsolidering. Foretakets egenvurdering av risiko og solvens (ORSA) skal gjennomføres på gruppenivå. Det kan søkes om tillatelse til å utarbeide en felles ORSA som omhandler gruppen og datterforetakene. Det vises til omtale i høringsnotatet av 11. desember 2014 punkt 14.5.

Det følger av forordning 2015/75 (Solvens II-forordningen) artikkel 329 at det ved beregning av konsolidert solvens i tverrsektorielle finansielle grupper, skal tas hensyn til sektorkravene og definisjonen av ansvarlig kapital i de ulike sektorene. I praksis innebærer dette en "tverrsektoriell" beregning tilsvarende beregningene etter konglomeratdirektivet, jf. omtale i punkt 3.3.

#### *Regler om overførbarhet av solvenskapital*

Det er i artikkel 222 punkt 2 til 4 i Solvens II-direktivet gitt enkelte regler om overførbarhet og tilgjengelighet av ansvarlig kapital. Bestemmelsene er supplert med mer detaljerte gjennomføringsbestemmelser. Etter artikkel 330 i forordning 2015/35 skal følgende kapitalposter regnes som kapital som ikke effektivt kan dekke det konsoliderte solvenskapitalkravet: supplerende kapital (er ikke innbetalt), minoritetsinteresser, etterstilte forpliktelser (slik som fondsobligasjoner og ansvarlig lånekapital) og avgrensede (ring-fenced) fond og medlemsinnskudd (som ikke kan dekke tap i øvrige deler av virksomheten). Videre skal netto utsatt skattefordel regnes som kapital som ikke kan gjøres disponibel for gruppen. Ved beregningen av hvor mye av kapitalen som kan medregnes, skal bare den ikke overførbare kapitalen måles mot datterforetakets bidrag til samlet solvenskapitalkrav, og det vil på denne måten normalt ikke bli noe fradrag.

EIOPA har 2. februar 2015 gitt anbefaling om behandling av ansvarlig kapital på gruppenivå. For bestemmelsen om minoritetsinteresser skal det, jf. anbefaling 14, gjøres tilsvarende beregninger som etter bankregelverket (jf. omtale i punkt 3.1.2), men slik at fradraget gjøres i ansvarlig kapital og ikke i kapitalgruppen av best kvalitet som i bank. For øvrig kapital som ikke kan overføres og gjøres disponibel på tvers av foretakene i gruppen, er det bare den ikke overførbare kapitalen som sammenlignes med solvenskapitalkravet.

### 3.2.2 Finanstilsynets vurdering

I tilknytning til forslaget om ny Solvens II-forskrift, ble det foreslått å oppheve konsolideringsforskriften for forsikringsgrupper og erstatte denne med egne regler for grupper i Solvens II-forskriften. Det vises til høringsnotatet av 11. desember 2014.

## 3.3 Regler for grupper der både banker mv. og/eller verdipapirforetak og forsikringsforetak inngår

Direktiv 2002/87/EU om supplerende tilsyn med kredittinstitusjoner, forsikringsselskap og verdipapirforetak i finansielle konglomerater (konglomeratdirektivet) inneholder særskilte regler om tilsyn med grupper som har aktiviteter i flere sektorer. Direktivet supplerer sektorreglene i CRD IV og Solvens II. I januar 2014 ble det vedtatt utfyllende bestemmelser til konglomeratdirektivet (forordning 342/2014) som omhandler beregning av soliditet i tverrsektorielle finansielle grupper.

Konglomeratdirektivet er gjennomført i konsolideringsforskriften, se spesielt § 7 som omhandler soliditetsberegninger og rapportering av risikokonsentrasjon for tverrsektorielle finansielle grupper. Norsk praksis har vært å anvende konglomeratdirektivet for alle grupper der både bank og forsikringsselskap inngår, uavhengig av størrelsen på sektoren.

### 3.3.1 EØS rett

#### ***Konglomeratdirektivet***

#### *Virkeområde og definisjoner*

Konglomeratdirektivet inneholder bestemmelser om supplerende tilsyn med finansielle konglomerater. Direktivet omfatter alle regulerte foretak som er en del av et finansielt konglomerat og som har tillatelse til å drive virksomhet innen skade- og livsforsikring, investerings- og forvaltningstjenester, gjenforsikring og kreditt, samt kollektiv investering og alternative investeringsfond.

Et finansielt konglomerat defineres i direktivet som en gruppe foretak (enheter) med betydelig tverrsektoriell virksomhet, hvor minst ett av foretakene er en regulert enhet, hvor den regulerte enheten enten er et hovedforetak i, en enhet med deltakerinteresser i, eller en enhet med tilknytning til, en enhet i finansiell sektor. Direktivet gjelder også grupper som ikke ledes av en regulert enhet, dersom gruppen hovedsakelig utøver sin virksomhet i finansiell sektor.

*Tverrsektoriell virksomhet* er definert som virksomhet innen både forsikring og bank/verdipapirirområdet. Virksomheten defineres i artikkel 3 (2) som *betydelig* dersom gjennomsnittet for hver finanssektor av forholdet mellom balansesummen for denne sektor og balansesummen for gruppens enheter i sektoren, og forholdet mellom solvenskravene til denne finanssektor og de samlede solvenskrav for gruppens enheter i finanssektoren, begge overstiger 10 prosent. Tverrsektoriell virksomhet defineres også som betydelig dersom balansesummen for den minste finanssektoren i gruppen overstiger 6 milliarder EUR. For at virksomheten i en gruppe hvor konsernspissen ikke er en regulert enhet skal defineres som "hovedsakelig utøvd i finanssektoren", skal balansesummen for gruppens regulerte og uregulerte enheter i finanssektoren utgjøre mer enn 40 prosent av balansesummen for gruppen som helhet.

#### *Unntaksbestemmelser*

Dersom ikke terskelverdiene for identifisering av et finansielt konglomerat er oppfylt, eller i tilfeller hvor terskelverdiene er oppfylt, men hvor den minste sektorens virksomhet ikke overstiger 6 milliarder EUR kan tilsynsmyndighetene i samarbeid (tilsynskollegiet) bestemme at gruppen skal unntas



direktivets bestemmelser i sin helhet, eventuelt at artikkel 7, 8 og 9 ikke skal gjelde. Beslutningen skal offentliggjøres. Unntaksbestemmelsens virkeområde skal vurderes minst årlig.

#### *Krav som omfattes*

Direktivet inneholder minstekrav til utvidet tilsyn, samarbeid og informasjonsutveksling mellom tilsynsmyndigheter, oppfyllelse av kapitalkrav på konsolidert grunnlag, risikostyrings- og internkontrollprosesser, samt stresstesting. Direktivet angir videre rapporteringskrav for kapitaldekning, risikokonsentrasjon og interne transaksjoner.

#### *Kapitalkrav*

Kapitalen på konglomeratnivå skal etter artikkel 6 (2) minst tilsvare samlede kapitalkrav etter sektorreglene, beregnet for hver enkelt sektor etter tilhørende sektorregler. Det angis i direktivets vedlegg 1 tre metoder for beregning av kapitaldekningskrav: en metode basert på regnskapskonsolidering, en metode basert på fradrag og summering, samt en kombinasjon av disse metodene. Koordinatoren (tilsynsmyndigheten med hovedansvar for tilsynet på gruppenivå) avgjør hvilken metode som skal benyttes. For uregulerte enheter i finanssektoren skal det beregnes et teoretisk solvenskrav. Kapitaldekningen skal rapporteres til koordinator regelmessig og minst årlig.

Ved beregning av kapitaldekningskrav på konglomeratnivå, kan foretak unntas fra beregningen dersom det er etablert i et tredjeland hvor det er legale hindringer for overføring av informasjon, foretak av ubetydelig interesse og foretak som det vil være u hensiktsmessig eller misvisende å konsolidere inn

#### *Krav om rapportering av risikokonsentrasjon*

Risikokonsentrasjon på konglomeratnivå skal rapporteres regelmessig og minst årlig etter reglene i direktivets artikkel 7 og vedlegg II. I EBAs anbefaling for utvidet tilsyn med finansielle konglomerater legges det opp til at tilsynsmyndighetene i fellesskap skal definere terskelverdier for rapportering av risikokonsentrasjon. Joint Committee, en felles komité sammensatt av de europeiske tilsynsmyndighetene for hhv. verdipapir og marked (ESMA) bank (EBA) og forsikring og tjenestepensjoner (EIOPA), har også publisert forslag til utfyllende regler (teknisk standard) om rapportering av risikokonsentrasjon og interne transaksjoner i finansielle konglomerater<sup>6</sup>. Forslaget er til behandling i EU-kommisjonen.

#### *Krav om rapportering av interne transaksjoner*

Konserninterne transaksjoner som utgjør mer enn 5 prosent av kapitalkravene på konglomeratnivå skal etter direktivet rapporteres regelmessig og minst årlig til tilsynsmyndighetene.

Etter EBAs anbefaling skal koordinator og relevante tilsynsmyndigheter i fellesskap identifisere og definere hvilke konserninterne transaksjoner som skal rapporteres. I utkast til teknisk standard om rapportering av risikokonsentrasjon og interne transaksjoner i finansielle konglomerater angis hvilke vurderingskriterier, krav til rapportering og hvilke tilsynsmetoder som skal benyttes. Det skal blant annet rapporteres hvordan mulige smitteeffekter og interessekonflikter håndteres i det finansielle konglomeratet.

#### *Rapportering av selskapsstruktur mv.*

Det følger av artikkel 9 (4) i den konsoliderte versjonen av direktivet at den enkelte medlemsstat skal pålegge regulerte enheter på konglomeratnivå å regelmessig rapportere en detaljert oversikt over juridisk struktur og organisering som omfatter alle juridiske enheter i gruppen, uregulerte enheter og

<sup>6</sup> [Draft Regulatory Technical Standards on risk concentration and intra-group transactions under Article 21a \(1a\) of Directive 2002/87/EC \(Financial Conglomerates Directive\) \(18.12.2014\)](#)

filialer. Videre skal konglomeratsspissen pålegges å offentliggjøre en beskrivelse av juridisk struktur og ledelse, samt organisering. Dette skal offentliggjøres på årlig basis.

### ***Forordning 342/2014 om anvendelse av beregningsmetoder for kapitalkrav i finansielle konglomerat***

Forordningen gir utfyllende bestemmelser for beregning av soliditet i tverrsektorielle finansielle grupper. Det fremgår av artikkel 10 at ansvarlig kapital og kapitalkrav på konsolidert nivå skal beregnes i samsvar med definisjoner og grenser som er fastsatt i de respektive sektorregelverk. Det fremgår av artikkel 9 at sektorkravene også skal inkludere bufferkrav og eventuelle pilar 2-krav.

Etter artikkel 4 skal det for alle kapitalelementer foretas en vurdering av muligheten til å overføre kapitalen til et annet foretak i gruppen ved behov. Det følger av bestemmelsen at ansvarlig kapital som inngår i en regulert enhet og som overstiger det som er nødvendig for å oppfylle sektorkravet til ansvarlig kapital, ikke skal tas med i beregningen av ansvarlig kapital for et finansielt konglomerat, eller i summen av ansvarlig kapital for hvert av de regulerte og ikke-regulerte foretakene i finansiell sektor i et finansielt konglomerat, dersom det er praktiske eller juridiske hindringer for overføring av kapitalen mellom foretakene i det finansielle konglomeratet. Foretaket må godtgjøre for tilsynsmyndigheten at kapitalen kan overføres.

Etter artikkel 5 kan sektorspesifikk kapital uansett ikke medregnes på gruppenivå for å dekke risikoer i andre sektorer. Sektorspesifikk kapital i forsikring er supplerende kapital (ikke innbetalt kapital) og kapital som inngår i kategori 3 (utsatt skattefordel, ansvarlig lån med kort løpetid mv.), mens på banksiden er det ingen av kapitalelementene som angis som sektorspesifikke.

Artikkel 12 gir regler for behandlingen av uregulerte enheter i gruppen. Dersom holdingforetaket i gruppen har eierandeler i en uregulert enhet, skal denne behandles etter reglene for den mest dominerende sektoren i gruppen. Dersom det er andre uregulerte enheter i gruppen, skal disse behandles etter de sektorreglene som gjelder for den finansielle sektoren som anses å være "nærmest".

### **3.3.2 Finanstilsynets vurdering**

Når reglene for forsikringsgrupper flyttes til Solvens II-forskriften og reglene for bankgrupper flyttes til CRR/CRD IV-forskriften, vil gjenstående regler i konsolideringsforskriften være knyttet til tverrsektorielle finansielle grupper. Det foreslås å fastsette en egen forskrift - *forskrift om konsolidering mv. i tverrsektorielle finansielle grupper* - som erstatter dagens konsolideringsforskrift.

#### *Virkeområde (§ 1)*

Det legges opp til å videreføre virkeområdet i dagens konsolideringsforskrift slik at forskriften omfatter alle foretak underlagt CRD IV og Solvens II (dvs. banker, finansieringsforetak, forsikringsforetak, verdipapirforetak, forvaltningsselskap for verdipapirfond med tillatelse til å yte aktiv forvaltning og forvalter av alternative investeringsfond med tillatelse til å yte aktiv forvaltning). I tillegg vil holdingforetak til slike foretak omfattes av forskriften (holdingforetak i tverrsektorielle finansielle grupper).

Forskriften kommer til anvendelse når en finansiell gruppe består av minst ett foretak underlagt Solvens II og minst ett foretak underlagt CRD IV slik at de sammen utgjør en tverrsektoriell finansiell gruppe.

Konglomeratdirektivet angir enkelte terskelverdier for når direktivet skal komme til anvendelse, jf. omtale i punkt 3.3.1. I norsk regelverk har man valgt å regulere tverrsektorielle finansielle grupper likt, uavhengig av den relative størrelsen på de enkelte sektorene innenfor konsernet. Finanstilsynet foreslår å videreføre dette.

*Krav til oppfyllelse av soliditetskrav på konsolidert nivå (§ 3)*

Etter konglomeratdirektivet skal gruppen oppfylle soliditetskrav på konglomeratnivå. Det innebærer at gruppens samlede ansvarlige kapital skal være tilstrekkelig til å dekke summen av sektorkravene. Sektorkravet for bank- og verdipapirforetaksdelen av gruppen vil være kravet til kapital som følger av CRD IV (jf. finansforetaksloven §§ 14-1 og 14-3 samt § 14-6 og verdipapirhandelloven § 9-15, 9-15 a) og § 9-16). Sektorkravet for forsikringsdelen av gruppen vil være kravet til kapital etter Solvens II (jf. finansforetaksloven § 14-10 og § 14-13).

*Konsolideringsmetode (§ 4)*

Hovedprinsippene for konsolidering som følger av gjeldende lov og forskrift videreføres i forslag til § 4 i forslag til ny konsolideringsforskrift, men slik at det gis en mer overordnet fremstilling av fremgangsmåten og slik at henvisningen til sektorregelverk gjøres tydeligere. I tillegg foreslår Finanstilsynet at regler om overførbarhet spesifiseres.

CRD IV og Solvens II er vesentlig forskjellig utformet både når det gjelder verdsettelse, definisjon av ansvarlig kapital og beregning av kapitalkrav. I konglomeratberegningen skal sektorreglene legges til grunn, jf. forskriftsforslaget § 4 annet ledd. Regnskapsmessig konsolidering innebærer at eiendeler og gjeld i foretakene som inngår i gruppen summeres, men slik at interne transaksjoner, herunder intern innskutt ansvarlig kapital, elimineres. Verdivurderingen følger sektorreglene, slik at samme type eiendel kan verdsettes ulikt i den konsoliderte balansen, avhengig av i hvilken sektor den hører hjemme. Det følger som nevnt av forordning 342/2014 at uregulerte enheter som ikke er konsolidert inn på sektornivå, skal behandles som om den hørte hjemme i den mest dominerende sektoren eller sektoren som anses som "nærmest". Konsolidert ansvarlig kapital måles opp mot summen av sektorkravene.

*Særskilte vurderinger for overførbarhet av ansvarlig kapital (§§ 5 og 6)*

I gjeldende konsolideringsforskrift er det i § 4 (9) en generell bestemmelse om at foretakene må vurdere i hvilken grad kapitalen kan overføres til andre enheter i gruppen. Kapital som ikke kan overføres, kan heller ikke medregnes i beregningen av tilgjengelig kapital på gruppenivå. Før CRD IV var det for banker ingen nærmere regler om hvordan denne vurderingen skulle gjøres, og i praksis har det sjeldent blitt foretatt justeringer etter bestemmelsen. For forsikringsforetak har det vært presisert at sektorspesifikk kapital ikke kan medregnes med et større beløp i gruppeberegningen enn det som tilsvarer kapitalkravet for forsikringsforetaket i gruppen. Ettersom foretakene sjeldent/aldri har ansvarlige lån og forsikringsfond som overstiger kapitalkravet i foretaket, har det i praksis ikke vært gjort fradrag for kapital som ikke er overførbar.

Med CRD IV ble det innført strengere regler for bankgruppers medregning av ikke-overførbar kapital på konsolidert nivå. Bestemmelsene, som ble innført i konsolideringsforskriften § 4a i august 2014, innebærer at det skal foretas en forholdsmessig avkortning av eventuell overskuddskapital i datterforetak, tilsvarende den ikke-overførbare kapitalens andel av samlet kapital. Solvens II har også regler om overførbarhet, men disse er utformet slik at ikke-overførbar kapital kan medregnes fullt ut så lenge det ikke overstiger foretakets bidrag til gruppens samlede kapitalkrav (i praksis samme prinsipp som gjelder for forsikringsgrupper i dag, jf. avsnitt over). For minoritetsinteresser er det imidlertid i EIOPAs anbefalinger lagt opp til prinsipper som ligner på bankreglene.

Finanstilsynet mener at det bør fastsettes en bestemmelse i forskriften som presiserer bestemmelsene i kommisjonsforordning 342/2014 om overførbarhet. Det bør fremgå at eventuelt overskudd av kapital utover kapitalkravene bare kan medregnes i gruppeberegningen dersom det ikke er noen legale eller praktiske hindringer for overføring av kapitalen. Forordningen legger opp til at foretaket selv må godtgjøre at kapitalen som medregnes på gruppenivå er overførbar.

Som det fremgår av beskrivelsen av regler om overførbarhet i de respektive sektorreglene (jf. punkt 3.1.1 og 3.2.1), er det ulike regler for vurdering av overførbarhet i CRR og Solvens II. Spørsmålet er

hva som skal legges til grunn når man vurderer overførbarhet *mellom* sektorene, dvs. fra forsikring til bank eller omvendt. Finanstilsynet mener det bør forskriftsfestes hvordan overførbarhet skal vurderes.

Når det gjelder hvilken type kapital som skal anses ikke-overførbar, så er det naturlig å ta utgangspunkt i den kapitalen som er ikke-overførbar på sektornivå. Tabell 1 viser hvilke typer kapital som eksplisitt er nevnt som ikke-overførbar kapital i de to sektordirektivene.

Tabell 1: Kapital som anses ikke overførbar iht. CRD IV og Solvens II

Banker (CRR artikkel 82)	Forsikringselskap (SII-forordningen artikkel 330)
<i>Minoritetsinteresser</i>	<i>Minoritetsinteresser</i>
<i>Fondsobligasjoner utstedt til tredjeparter</i>	<i>Fondsobligasjoner utstedt til tredjeparter</i>
<i>Ansvarlige lån utstedt til tredjeparter</i>	<i>Ansvarlige lån utstedt til tredjeparter</i>
	<i>Supplerende kapital (ikke innbetalt kapital)</i>
	<i>Avgrensede fond</i>
	<i>Netto utsatt skattefordel (kategori 3)</i>

For banker mv. og verdipapirforetak er det bare minoritetsinteresser, fondsobligasjoner og ansvarlige lån fra tredjeparter i datterselskap som er slik ikke-overførbar kapital. For forsikringsforetakene vil tilsvarende minoritetsinteresser, fondsobligasjoner og ansvarlig lån være kapital som ikke anses overførbar. I tillegg vil generelt annen kapital av kategori 2 og 3 (bl.a. utsatt skattefordel) ikke kunne overføres til et annet foretak i gruppen. Gitt at Solvens II og CRD IV har ulike prinsipper for verddivurdering og hva som kan inngå i ansvarlig kapital, er det et spørsmål om det er andre kapitalelementer i tillegg til det som fremgår av tabell 1, som bør anses å ikke kunne overføres *mellom* sektorene.

CRD IV bygger i stor grad på regnskapsverdier. Solvens II innebærer at alle eiendeler og forpliktelser skal vurderes til markedsverdi/"virkelig verdi"<sup>7</sup>. Det innebærer også at selskapene kan ta hensyn til forventet fremtidig fortjeneste i verdsettelsen av forsikringsforpliktelsene, noe som kan ha spesielt stor betydning for verdien av kontrakter med lang varighet. Forventet fremtidig fortjeneste reduserer verdien av forpliktelsene og utgjør implisitt en betydelig andel av livsforsikringselskapenes kapital<sup>8</sup> etter Solvens II. Slik forventet fortjeneste kan være basert på premieinntekter kalkulert for mange år fremover.

EIOPA foreslo i 2012 at det skulle være begrensninger i medregningen av forventet fremtidig fortjeneste (EPIFP) som kapitalelement under Solvens II. Kommisjonen vedtok likevel at EPIFP skulle inngå som kategori 1 kapital (kapital av beste kvalitet) uten begrensninger. Et argument for å inkludere det i kapitalen, er at porteføljen har en verdi for eier som kan realiseres ved salg (tilsvarende som for andre type eiendeler) og dermed kunne gi kapital til å dekke tap. Etter Finanstilsynets vurdering, vil det imidlertid være stor usikkerhet knyttet til en slik realisasjon, både når det gjelder hvor lang til det vil ta og hvilken pris man oppnår. Det bør derfor innføres regler som reflekterer at overskudd av kapital i forsikringsdelen som skyldes fremtidige fortjenestelementer ikke uten videre er tilgjengelig for å dekke tap i bankdelen av konsernet.

Det foreslås at forventet fortjeneste i gruppeberegningen anses ikke-overførbar tilsvarende som ansvarlige lån mv, jf. tabell 1. Finanstilsynet foreslår videre at det i vurderingen av hvor mye kapital som kan medregnes på gruppenivå, legges til grunn samme prinsipp som er lagt til grunn i CRR, dvs. ut fra betraktningen om forholdsmessighet. Det innebærer at overførbar kapital og ikke-overførbar kapital forutsettes å dekke kapitalkravet og overskuddet proporsjonalt (dvs. med like andeler).

<sup>7</sup> Det beløpet som de vil kunne omsettes eller overføres til i en transaksjon på armlengdes avstand.

<sup>8</sup> Egenkapital = verdien av eiendelene fratrukket verdien av forpliktelsene

Begrensningen innebærer at i tilfeller der forsikringsgruppen har overskudd av kapital, så vil en andel av dette - tilsvarende det forventet fortjeneste og annen ikke overførbar kapital utgjør av samlet kapital i forsikringsdelen av gruppen - ikke kunne medregnes på gruppenivå. En slik begrensning vil ha størst effekt i et forsikringsdominert konsern og bare i situasjoner der det er kapitaloverskudd i forsikringsdelen.

Overgangsregler som innebærer at Solvens II-avsetningene kan innføres gradvis (over 16 år), vil medføre at det i overgangsperioden bare vil være en andel (økende år for år) av fortjenestelementene beregnet etter Solvens II som inngår i kapitalen. Det understrekes at vurderingene over påvirker hvor mye av et eventuelt *overskudd* av kapital i forsikringsdelen som kan medregnes i gruppeberegningen (forventet fremtidig fortjeneste kan inngå for å dekke kravet fra forsikringsdelen av konsernet).

Beregningsgrunnlagene som konsolideres inn for morselskap i tverrsektorielle finansielle grupper, vil ofte bestå av delkonsern innenfor de ulike sektorene. Finanstilsynet legger til grunn at reglene om overførbarhet av ansvarlig kapital i konglomeratdirektivet og den tilhørende kommisjonsforordningen må tolkes slik at de gjelder *mellom* sektorene i tverrsektorielle finansielle grupper.

Det er i § 6 presisert hvilke regler som skal gjelde for overførbarhet *innenfor* en sektor. Det legges til grunn at det foretas særskilte beregninger for overførbarhet innenfor en sektor basert på reglene for overførbarhet som gjelder i sektorregelverkene. Reglene om overførbarhet som følger av CRR/CRD IV-forskriften vil gjelde foretakene omfattet av CRR/CRD IV-forskriften og reglene som følger av Solvens II-forskriften vil gjelde foretakene omfattet av Solvens II-forskriften.

Forutsetningen om at bestemmelsene i konglomeratdirektivet og den tilhørende kommisjonsforordningen om overførbarhet bare gjelder *mellom* sektorer, medfører at det ikke blir forskjell på reglene om overførbarhet for tverrsektorielle finansielle grupper med holdingforetak, bank eller forsikringsforetak som morselskap.

Gruppen vil som følge av avkorting av eventuelt kapitaloverskudd, få insentiver til å holde mest mulig av kapitalen i morselskapet i konsernet for å unngå overskudd av kapital i døtre som blir avkortet i gruppeberegningen. Finanstilsynet vil imidlertid påpeke at det gjennom tilsyn med enkeltforetak i gruppen og de krav som stilles til disse, vil bli fulgt opp at datterforetakene har marginer til minimumskravene.

#### *Regler om rapportering ( § 7)*

Tverrsektorielle finansielle grupper skal etter direktivet rapportere risikokonsentrasjon på gruppenivå samt interne transaksjoner. Som nevnt er det utarbeidet forslag til teknisk standard som gir nærmere regler for slik rapportering<sup>9</sup>. Standarden er foreløpig ikke vedtatt. Det foreslås at bestemmelsen utformes slik at Finanstilsynet kan bestemme at innrapporteringen skjer i samsvar med det som vil følge av denne forordningen.

Tverrsektorielle finansielle grupper skal også regelmessig gi tilsynsmyndighetene en oversikt over selskapsstruktur og organisering. Det er foreslått tatt inn en bestemmelse som sier at gruppene minst årlig må rapportere om endringer i selskapsstruktur og organisering.

### 3.4 Tidspunkt for gjennomføring av endringene – forholdet til EØS-avtalen

I forslag til Solvens II forskrift som ble oversendt departementet i desember 2014, ble det lagt opp til at forskriften henviser til det omfattende regelverket som ligger i Solvens II-forordningen. Dersom forordningen ikke er inne i EØS-avtalen ved ikrafttreddelsen av Solvens II i norsk rett (tentativt 1.

<sup>9</sup> Se fotnote 6

januar 2016), legges det opp til å innarbeide en oversatt versjon av forordningen som en del av forskriften.

Flytting av gruppebestemmelser for bankgrupper til CRR/CRD IV-forskriften kan gjøres samtidig med ikrafttredelse av Solvens II-forskriften. Dersom CRR ikke er inne i EØS-avtalen og forordningen heller ikke er oversatt på dette tidspunkt, er det Finanstilsynets vurdering at bankgruppebestemmelsene som i dag er i konsolideringsforskriften (som er tilpasset CRD IV) kan videreføres, men slik at regelen for behandling av investeringer i forsikringsselskap endres (jf. omtale i 2.1) og slik at lovhenviing og begrepsbruk tilpasses ny finansforetakslov. Finanstilsynet har ikke utformet konkrete forslag til en slik midlertidig løsning.

Forslag til nye regler for tverrsektorielle finansielle grupper bør tre i kraft samtidig med Solvens II-forskriften. Det er som omtalt i 3.3.1 vedtatt en forordning (342/2014) om beregning av soliditet i tverrsektorielle finansielle grupper som det skal henvises til når den er inne i EØS-avtalen. Forskriften presiserer prinsippene som følger av forordningen. Dersom forordningen ikke er tatt inn i EØS-avtalen på tidspunktet for ikrafttredelse av Solvens II, vil Finanstilsynet (tilsvarende som for vedtatte forordninger til CRD IV/CRR) legge opp til å omtale forordningen i rundskriv og gjøre oppmerksom på at forordningen vil bli lagt til grunn ved Finanstilsynets praktisering av forskrift om tverrsektorielle finansielle grupper.

## 4 CRD IV og Solvens II i tverrsektorielle finansielle grupper

Som det fremgår av kapittel 3, vil tverrsektorielle finansielle grupper i utgangspunktet være underlagt reglene etter Solvens II-direktivet (jf. Solvens II-forskriften) etter CRD IV-direktivet (CRR/CRD IV-forskriften) og etter konglomeratdirektivet (konglomeratforskriften).

Det finnes i dag 10 blandede konsern som er underlagt reglene for tverrsektorielle finansielle grupper i konsolideringsforskriften § 7. To av disse (Gjensidige og KLP) har et forsikringsforetak som øverste foretak i gruppen og er i tillegg underlagt forsikringsregler<sup>10</sup> på konsolidert basis. En gruppe (Jernbanepersonalet bank og forsikring) har ikke felles eierskap og konsolideres bare etter konglomeratbestemmelsene. De øvrige gruppene er eiet av holdingselskap i finanskonsern og underlagt CRD IV på konsolidert basis. Som det fremgår av tabellen nedenfor, vil flere finanskonsern som i dag er underlagt konsolideringskrav etter CRD IV og konglomeratbestemmelser, i utgangspunktet også omfattes av Solvens II-direktivets bestemmelser når de trer i kraft i 2016.

---

<sup>10</sup> Solvensmargin og minstekrav til ansvarlig kapital

Tabell 2 - Tverrsektorielle finansielle grupper – direktivenes virkeområde

	CRD IV	Solvens I/ Forsikrings- gruppedirektivet	Solvens II	Konglomerat	Dominerende sektor
DNB ASA	X		X	X	Bank
Storebrand ASA	X		X	X	Forsikring
Sparebank1 Gruppen AS	X		X	X	Forsikring
Eika Gruppen AS	X		X	X	Bank/Forsikring
Gjensidige Forsikring AS		X	X	X	Forsikring
Jernbanepersonalet Bank og Forsikring				X	Bank
KLP		X	X	X	Forsikring
Landkreditt SA	X		X	X	Bank
Netfonds Holding ASA	X		X	X	Bank
OBOS Finans Holding AS	X		X	X	Bank

CRD IV-direktivet artikkel 120 og Solvens II-direktivet artikkel 213 åpner for at nasjonale myndigheter kan bestemme at bare regelverket for den mest dominerende sektoren skal komme til anvendelse på gruppenivå i blandede konsern.

For de forsikringsdominerte konsernene, er det et spørsmål om de bør unntas krav som følger av CRD IV på gruppenivå. For de bankdominerte konsernene, er det et spørsmål om de bør unntas krav som følger av Solvens II på gruppenivå. Ny finansforetakslov legger opp til at holdingforetak i grupper som inneholder en bank, finansforetak eller kredittforetak på *foretaksnivå* skal følge regler som gjelder disse, selv om det er et holdingforetak i et konsern som hovedsakelig driver forsikringsvirksomhet, jf. omtale i kapittel 5. Det er ikke gitt noen nærmere begrunnelse for dette. Ettersom holdingforetakets eiendeler i all hovedsak består av eierandeler og lån til datterforetak som elimineres ved konsolidering, er det ikke avgjørende på *gruppenivå* hvilket regelsett som gjelder for holdingforetaket på foretaksnivå. Det vises til kapittel 5 for en nærmere omtale av regler på foretaksnivå.

Gruppebestemmelsene i Solvens II legger opp til at sektorkravene anvendes i gruppeberegningen (jf. Solvens II-forordningen artikkel 335 (1) (e) og 336 (c)) og innebærer således om lag de samme soliditetsberegningene som etter konglomeratdirektivet. For bankdominerte konsern med et holdingselskap på toppen, vil det gi liten tilleggsverdi å beregne soliditet etter både Solvens II og konglomeratdirektivet.

For forsikringsdominerte konsern med et holdingselskap på toppen, vil anvendelse av CRD IV innebære at det foretas en konsolidert beregning av kravet til kapital, uvektet kjernekapitalandel, store engasjementer) og likviditet, men slik at forsikringsdelen holdes utenfor. Investert beløp i forsikringsselskap trekkes fra etter fradragreglene som gjelder for investeringer i selskap i finansiell sektor, jf. omtale i punkt 3.1.1.

Det er et spørsmål hvor viktig det er å overvåke kapitaldekningsprosenten som følger av CRD IV når forsikringsdelen (som kommer til fradrag) utgjør den overveiende andelen av virksomheten. Konglomeratberegningen skal uansett vise om det er tilstrekkelig kapital i gruppen til å dekke både bank- og forsikringskravet.

I CRD IV-beregningen legges det implisitt til grunn (ved at investert beløp kommer til fradrag i ansvarlig kapital) at eventuell overskytende kapital i forsikringsvirksomheten ikke er tilgjengelig for å dekke kapitalkrav i bankdelen av virksomheten. I Solvens II foretas det konsolidering av alle sektorene og slik at eventuelle overskudd eller underskudd i forsikringsvirksomheten påvirker hva som er tilgjengelig for å dekke bankkrav (og omvendt). Solvens II gir således en mer fullstendig vurdering av kapitalstatusen. På den annen side har Solvens II-regelverket "lempeligere" regler for vurdering

av overførbarhet, slik at eventuelt kapitaloverskudd knyttet til forsikringsvirksomheten (uansett om det skyldes ansvarlig kapital eller fremtidige fortjenesteelementer) kan dekke bankkravet.

Finanstilsynet foreslår som omtalt i 3.3.3 at det i konglomeratberegningen legges til grunn strengere regler for vurdering av overførbarhet enn det som følger av Solvens II-beregningen. Gjennom dette vil man for forsikringsdominerte grupper få et tilfredsstillende bilde av den samlede kapital situasjonen i gruppen.

Finanstilsynet anser således at det bør kunne vurderes på gruppenivå å unnta blandede konsern fra hele eller deler av regelsettet som gjelder den minste sektoren i virksomheten. I noen tilfeller kan imidlertid bankdelen og forsikringsdelen av konsernet være om lag like store, og i enkelte tilfeller kan betydningen av de ulike sektorene endres over tid. Finanstilsynet legger derfor til grunn at det bør foretas en individuell vurdering av om unntak er hensiktsmessig. Dette synes også å være intensjonen i reglene som følger av unntaksbestemmelsen i Solvens II-direktivet (jf. artikkel 213) og CRD IV-direktivet (jf. artikkel 120).

I vurderingen må det i tillegg til kapitalkrav mv. som følger av pilar 1-reglene, tas stilling til hvilke regler som skal gjelde for pilar 2 og pilar 3. Selv om prinsippene i utgangspunktet er like, er regelverkene tilpasset de ulike sektorene, herunder utformingen av pilar 1-kravet. Finanstilsynet kan ikke se at det er hensiktsmessig å underlegge gruppene doble sett med regler for styring og kontroll og doble sett med regler for kapitalbehovsvurdering mv. Det er Finanstilsynets vurdering at pilar 2 og 3 krav som gjelder for den dominerende sektoren i konsernet i utgangspunktet også bør legges til grunn på gruppenivå.

Tabell 3: Regler som gjelder på gruppenivå etter de ulike direktivene

	CRD IV/CRR	Solvens II
<b>Pilar 1</b>	Minstekrav til kapital og bufferkrav Store engasjement Likviditet Uvektet kjernekapitalandel	SCR
<b>Pilar 2</b>	ICAAP SREP Pilar 2 krav (likviditet og soliditet) Styring og kontroll Godtgjørelse	ORSA SRP Kapitalkravstillegg Styring og kontroll Godtgjørelse
<b>Pilar 3</b>	Offentliggjøring Rapportering til tilsynsmyndighetene	Offentliggjøring Rapportering til tilsynsmyndighetene



## 5 Særskilt om holdingforetak i forsikringsgrupper – krav på foretaksnivå

EU-direktivene inneholder ikke bestemmelser om regulering av holdingforetak på foretaksnivå. Regelverket inneholder imidlertid bestemmelser om regulering av grupper som omfatter holdingforetak, jf. tidligere omtale.

### *Gjeldende rett*

Etter gjeldende rett er holdingselskap i et finanskonsern underlagt reglene i finansieringsvirksomhetsloven kapittel 2a, herunder krav om konsesjon i lovens § 2a-3. Holdingselskap i finanskonsern er også omfattet av finansieringsvirksomhetsloven § 2-9 og skal til enhver tid skal oppfylle de krav som følger av §§ 2-9a til 2-9e samt forskrift og enkeltvedtak gitt i medhold av nevnte bestemmelser.

Holdingselskap i forsikringskonsern er i dag underlagt reglene om minstekrav til kapitaldekning i forskrift 22. desember 2006 nr. 1616. Når kapitaldekningsregelverket for forsikringselskaper oppheves som følge av ikrafttredelsen av Solvens II fra 1. januar 2016, oppheves samtidig gjeldende kapitalkrav for holdingselskap i forsikringskonsern. Holdingselskap for verdipapirforetak er ikke underlagt særskilte krav på selskapsnivå.

### *Finansforetakslovens bestemmelser om holdingforetak*

I ny finansforetakslov § 1-3 bokstav f) følger det at holdingforetak i finanskonsern regnes som finansforetak og skal underlegges samme krav som øvrige finansforetak, med mindre annet fremgår.

Finansforetaksloven har enkelte særskilte bestemmelser som gjelder henholdsvis banker, kredittforetak og finansieringsforetak på den ene siden og forsikringsforetak på den andre siden. For førstnevnte gruppe har man i bestemmelsene også inkludert holdingforetak i finanskonsern hvor slike foretak inngår. Det innebærer at holdingforetak i grupper med en bank, et kredittforetak eller et finansieringsforetak underlegges de reglene som gjelder for disse, uavhengig av om virksomheten i banken, kredittforetaket eller finansieringsselskapet er liten i forhold til øvrig virksomhet. Holdingforetak i grupper med en bank, et kredittforetak eller et finansieringsforetak er i ny finansforetakslov underlagt følgende særskilte kapital- og soliditetsregler på foretaksnivå (og gruppenivå, jf. dog omtale i kapittel 4 med mulighet for unntak):

- Minstekrav til ansvarlig kapital: 4,5 prosent ren kjernekapital, 6 prosent kjernekapital, 8 prosent ansvarlig kapital (§ 14-1)
- Bufferkrav (§ 14-3)
- Krav til uvektet kjernekapitalandel (§ 14-4)
- Informasjonsplikt, herunder krav til offentliggjøring av uvektet kjernekapitalandel (§ 14-5)
- Særskilt tilsynsmessig oppfølging (§ 14-6)

Finansforetaksloven fastsetter derimot ingen eksplisitte virksomhetsregler for holdingforetak i forsikringsgrupper tilsvarende som for holdingforetak i grupper der bank, kredittforetak eller finansieringsselskap inngår. I Prop. 125L (2013-2014) punkt 6.7.3 vises det til at Banklovkommisjonen har foreslått at Solvens II-regelverket gjøres gjeldende for alle typer av forsikringsforetak, herunder for holdingforetak i forsikringskonsern. Banklovkommisjonens forslag er ikke nærmere kommentert under departementets vurdering i punkt 6.7.6. I spesialmerknadene til lovforslaget § 1-3 bokstav d) som fastsetter at forsikringsforetak regnes som finansforetak, fremgår det imidlertid at holdingforetak som er morselskap i et finanskonsern som utelukkende eller i hovedsak bare omfatter forsikringsforetak anses som forsikringsforetak.

Dersom det legges til grunn at begrepet forsikringsforetak skal tolkes utvidende til også å gjelde holdingforetak i forsikringsgrupper, innebærer dette at holdingforetaket er underlagt følgende krav på foretaksnivå:

- Krav til verdivurdering (§ 14-8)
- Krav til ansvarlig kapital (§14-9)
- Solvenskapitalkrav (§14-10)
- Minstekapitalkrav (§ 14-11)
- Informasjonsplikt om foretakets solvens og finansielle stilling (§ 14-12)
- Særskilt tilsynsmessig oppfølging etter § 14-13, herunder reglene om kapitalkravstillegg
- Meldeplikt og særskilte frister for å gjenopprette manglende oppfyllelse av kapitalkravene (§ 14-14)

### ***Finanstilsynets vurdering***

Det er uklart om ordlyden i finansforetaksloven § 1-3 bokstav d) kan tolkes utvidende med støtte i spesialmerknadene, slik at holdingforetak i forsikringsgrupper anses som "forsikringsforetak". Hensynet til klarhet og forutsigbarhet i regelverket, tilsier etter Finanstilsynets vurdering at forholdet klargjøres i forskrift. Finanstilsynet legger til grunn at dette kan gjøres med hjemmel i den generelle forskriftshjemmelen som er inntatt finansforetaksloven § 1-7.

Som nevnt over, oppheves gjeldene kapitalkrav for holdingforetak i forsikringsgrupper når kapitaldekningsregelverket for forsikringsselskaper oppheves som følge av ikrafttreddelsen av Solvens II fra 1. januar 2016. Finanstilsynet kan ikke se at det foreligger sterke grunner for at rettstilstanden på dette området skal endres vesentlig og legger derfor til grunn at holdingforetak i forsikringsgrupper fortsatt skal underlegges kapitalkrav på foretaksnivå.

I Finanstilsynets forslag til Solvens II-forskrift (oversendt Finansdepartementet desember 2014) fremgår det at holdingforetak skal behandles som om det var et forsikringsforetak i beregningen av gruppesolvens. I forskriftsforslaget er det ikke tatt stilling til regulering av kapitalkrav på foretaksnivå for holdingforetak som eier forsikringsforetak.

Finanstilsynet anser at videreføringen av kapitalkrav for holdingforetak i forsikringskonsern bør bygge på Solvens II-reglene i likhet med det som gjelder for datterforetakene.

Aktivasiden i holdingforetaket består i all hovedsak av eiendeler i datterforetakene samt en likviditetsportefølje i form av bankinnskudd, obligasjoner o.l. og enkelte andre mindre poster. Passivasiden består i stor grad av egenkapital og noe gjeld (utstedte obligasjoner). Den dominerende delen av gjeldende kapitalkrav er knyttet til investeringene i datterforetakene. Etter kapitaldekningsregelverket må holdingforetaket ha en kapital tilsvarende 8 prosent av den regnskapsmessige verdien av investeringene. Etter Solvens II-reglene skal foretaket ha kapital til å dekke markedsrisiko, motpartsrisiko og operasjonell risiko (forsikringsrisiko er ikke aktuelt for holdingforetaket på foretaksnivå). Den dominerende delen av kravet vil - tilsvarende som etter gjeldende regelverk - være kapitalkravet for markedsrisiko knyttet til investeringene i datterselskap. Det følger av Solvens II-forordningen at strategiske investeringer skal ha et kapitalkrav på 22 prosent av markedsverdien. En forenklet beregning indikerer at Solvens II vil gi om lag 3 ganger høyere kapitalkrav enn etter gjeldende regelverk. De fleste holdingforetakene har i dag kapital betydelig over minstekravene som følger av gjeldende regelverk og også betydelig over kravene som vil følge av Solvens II. I vurderingen av effekten av Solvens II vs. gjeldende regelverk, må det også tas hensyn til at reglene for ansvarlig kapital i Solvens II avviker fra gjeldende regler i beregningsforskriften, bl.a. ved at utsatt skattefordel kan inngå med inntil 15 prosent av solvenskapitalkravet og at supplerende kapital kan inngå som kapitalelement.

Finanstilsynet foreslår at holdingforetak i forsikringsgrupper underlegges solvenskapitalkravet i finansforetaksloven § 14-10 og at holdingforetaket til enhver tid skal ha ansvarlig kapital som minst er

tilstrekkelig til å dekke dette kravet i tråd med bestemmelser gitt i medhold av finansforetaksloven § 14-9. Det foreslås videre at verddivurderingsprinsippene i finansforetaksloven § 14-8 første ledd med forskrifter skal gjelde. I denne sammenheng gjøres det oppmerksom på at Solvens II-forordningen i artikkel 13 har en særskilt omtale av verddivurdering av investeringer i datterselskap mv.

Finanstilsynet har vurdert om holdingforetak i forsikringsgrupper i tillegg bør underlegges minstekapitalkrav i likhet med forsikringsforetak. Minstekapitalkravet skal beregnes som en lineær funksjon av blant annet forsikringstekniske avsetninger og tegnede premier med et gulv på 25 prosent og et tak på 45 prosent av solvenskapitalkravet. Siden beregningen er knyttet opp mot forpliktelser og inntekter som krever tillatelse som forsikringsforetak, foreslår Finanstilsynet at minstekapitalkravet for holdingforetak skal utgjøre 45 prosent av solvenskapitalkravet.

Ved manglende oppfyllelse eller risiko for manglende oppfyllelse av kapitalkravene anser Finanstilsynet at finansforetaksloven § 14-14 som pålegger meldeplikt samt krav om fremleggelse av en plan for å rette forholdene, også bør gjelde holdingforetak. Bestemmelsen gir videre Finanstilsynet adgang til å kreve at foretaket gjennomfører bestemte tiltak for å oppfylle kapitalkravene. Dispensasjon kan gis med hjemmel i forskriftene til bestemmelsen, jf. Solvens II-forskriften § 32.

Solvens II har utførlige regler om når et forsikringsforetak kan ilegges kapitalkravstillegg og hvordan kravet skal beregnes. Bestemmelsene gjelder også på gruppenivå. Finanstilsynet anser at reglene om kapitalkravstillegg ikke er nødvendig for holdingforetak og anser at finansforetaksloven § 4 nr. 3 gir tilstrekkelig hjemmel for krav om at holdingforetak skal ha høyere ansvarlig kapital på foretaksnivå enn de regulatoriske minstekrav.

Finanstilsynet foreslår at reglene for holdingforetak fremgår av en egen forskrift til finansforetaksloven. Forskriftsforslaget er i utgangspunktet begrenset til å gjelde *holdingforetak i forsikringskonsern*, dvs. holdingforetak i grupper som utelukkende består av forsikringsforetak. Når det gjelder holdingforetak i forsikringsdominerte konsern som i tillegg til å eie forsikringsforetak også eier bank, finansieringsforetak eller kredittforetak, er disse som nevnt underlagt regler som gjelder for banker mv. i finansforetaksloven. Finanstilsynet har i kapittel 4 foreslått at det gjennom enkeltvedtak kan bestemmes at forsikringsdominerte grupper følger reglene som gjelder for den mest dominerende sektoren på gruppenivå (i tillegg til konglomeratregler).

Reguleringen av holdingforetaket på foretaksnivå er ikke avgjørende for vurderinger på gruppenivå, jf. omtale i kapittel 4. Finanstilsynet antar likevel det bør vurderes om holdingforetak i forsikringsdominerte konsern kan underlegges tilsvarende bestemmelser som holdingforetak i forsikringsgrupper i de tilfeller gruppen er gitt unntak fra CRD IV. Finanstilsynet har foreslått hjemler for dette i CRR/CRD IV-forskriften § 1 femte ledd og i forskriften om holdingforetak § 1. For å unngå uklarheter, kan det være nødvendig å presisere i tilknytning til lovens bestemmelser at det åpnes for en slik hjemmel.

## 6 Forslag til endringsforskrift og forslag til nye forskrifter

### 6.1 Forslag til endring i CRR/CRD IV-forskriften

I forskrift 22. august 2014 nr. 1097 om kapitalkrav og nasjonal tilpasning av CRR/CRD IV (CRR/CRD IV-forskriften) gjøres følgende endringer:

Overskriften i Del I skal lyde:

#### **Virkeområde, inkorporasjonsbestemmelse og definisjoner**

§ 1 skal lyde:

##### **§ 1 Virkeområde**

*Denne forskrift gjelder for*

- a) banker, kredittforetak og finansieringsforetak*
- b) holdingforetak i finanskonsern der foretak som nevnt i bokstav a) inngår*
- c) verdipapirforetak, forvaltningsselskap for verdipapirfond med tillatelse til å yte aktiv forvaltning og forvalter av alternative investeringsfond med tillatelse til å yte aktiv forvaltning.*

*Del IV gjelder også morselskap til foretak som nevnt i første ledd c) som er omfattet av verdipapirhandelloven § 9-21 første ledd nr. 3.*

*Finanstilsynet kan bestemme at regler i denne forskrift også skal gjelde annet eierforetak som nevnt i finansforetaksloven § 17-6 annet ledd bokstav c).*

*Finanstilsynet kan ved enkeltvedtak gjøre unntak fra regler om konsolidering for holdingforetak i finanskonsern som i tillegg til å eie foretak som nevnt i første ledd, også eier forsikringsforetak, hvis holdingforetaket er underlagt tilsvarende regler på gruppenivå i annet regelverk.*

*Finanstilsynet kan ved enkeltvedtak bestemme at holdingforetak som er gitt unntak etter fjerde ledd også kan unntas fra kapitalkravsregler for banker mv. på foretaksnivå.*

Ny § 3 skal lyde:

##### **§ 3 Definisjoner**

*Som deltakerinteresser regnes direkte eller indirekte eierandel på 20 prosent eller mer av stemmene eller kapitalen i et annet foretak.*

*Som felles ledelse regnes der to eller flere foretak har de samme personene som utgjør flertallet i foretakenes styrende eller kontrollerende organer.*

*Som deltakende foretak regnes et foretak som er morselskap til, har deltakerinteresser i eller er underlagt felles ledelse med annet foretak.*

§§ 3 til 6 blir nye §§ 4 til 7

**Ny Del IV skal lyde:**

**Utfyllende nasjonale krav til konsolidering**

**§ 8 Oppfyllelse av krav på konsolidert basis**

Regler gitt i eller i medhold av finansforetaksloven §§ 13-7, 13-12 og 14-1 til 14-4 samt verdipapirhandelloven § 9-14 og 9-20 skal oppfylles på konsolidert basis etter reglene i finansforetaksloven § 18-2, verdipapirhandelloven § 9-21 og denne forskrift.

Plikten til å foreta konsolidering skal også gjelde deltakende foretak som ikke er morselskap i konsern og finansforetak som deltar i samarbeidende gruppe, jf. finansforetaksloven § 17-13 andre ledd.

Foretaket skal foreta full konsolidering dersom foretaket har felles ledelse med et annet foretak i finansiell sektor som ikke er forsikringsforetak eller morselskap til forsikringsforetak.

Ved anvendelsen av likviditetskrav etter finansforetaksloven § 13-7 femte ledd og verdipapirhandelloven § 9-15b femte og sjette ledd skal det bare foretas konsolidering av datterforetak.

**§ 9 Krav om konsolidering for delkonsern**

Plikten til å foreta konsolidering gjelder også morselskap i delkonsern. Finanstilsynet kan ved enkeltvedtak gjøre unntak fra denne plikten.

**§ 10 Offentliggjøring av opplysninger på konsolidert basis**

For foretak som har morselskap i annen stat, skal øverste norske foretak i gruppen offentliggjøre opplysningene som følger av artikkel 437, 438, 440, 450, 451 og 453 i forordning 575/2013/EU på konsolidert basis.

Systemviktige foretak skal offentliggjøre opplysningene etter første ledd på konsolidert basis selv om foretaket er omfattet av morselskapets offentliggjøring på konsolidert basis. Finanstilsynet kan ved enkeltvedtak bestemme at også andre foretak av stor betydning for det norske markedet skal offentliggjøre opplysninger på delkonsolidert basis.

**§ 11 Krav om vurdering av risiko og samlet kapitalbehov**

Finansforetaksloven § 13-6 første til tredje ledd og verdipapirhandelloven § 9-16 første til tredje ledd gjelder på konsolidert basis for øverste norske foretak i en gruppe.

Dokumentasjonen av vurderingene etter finansforetaksloven § 13-6 og verdipapirhandelloven § 9-16 skal vise risiko og kapitalbehov for gruppen under ett og for de enkelte foretakene i gruppen.

Plikten til å foreta konsolidering etter første ledd gjelder også foretak som har deltakerinteresser i et foretak som er etablert utenfor EØS.

## **§ 12 Fradrag for beholdninger av ansvarlig kapital i forsikringsforetak mv.**

Ved konsolidering skal beholdninger av ansvarlig kapital i forsikringsforetak og holdingforetak til forsikringsforetak trekkes fra den ansvarlige kapitalen etter fradragsregler som gjelder for investeringer i ansvarlig kapital i foretak i finansiell sektor.

Morselskap i konsern som ikke driver annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i konsernet, skal ikke gjøre fradrag for ansvarlig kapital i andre foretak i finansiell sektor på foretaksnivå, med mindre annet fastsettes av Finanstilsynet ved enkeltvedtak.

## **§ 13 Transaksjoner med eierforetak**

I finanskonsern der morselskapet er et eierforetak som definert i finansforetaksloven § 17-6 annet ledd bokstav c) og i konsern med verdipapirforetak der morselskapet er et eierforetak som ikke omfattes av verdipapirhandelloven § 9-21 første ledd nr. 3, skal alle betydelige transaksjoner mellom foretakene i gruppen og eierforetaket rapporteres til Finanstilsynet.

§ 7 blir ny § 14

## **6.2. Forslag til ny forskrift om konsolidering mv. i tverrsektorielle finansielle grupper**

### ***Forskrift om konsolidering mv. i tverrsektorielle finansielle grupper***

***Hjemmel:*** Fastsatt av Finansdepartementet XXX med hjemmel i lov om finansforetak § 18-2, lov 19. juni 1997 nr. 79 om verdipapirhandel §§ 8-12 tredje ledd og 9-21.

### **§ 1 Virkeområde**

Forskriften gjelder banker, kredittforetak, finansieringsforetak, forsikringsforetak, holdingselskap i finanskonsern, verdipapirforetak, forvaltningsselskap for verdipapirfond med tillatelse til å yte aktiv forvaltning, forvalter av alternative investeringsfond med tillatelse til å yte aktiv forvaltning og morselskap som nevnt i verdipapirhandelloven § 9-21 første ledd nr.3.

Konsolidering etter finansforetaksloven § 18-2, verdipapirhandelloven § 9-21 og denne forskrift skal foretas når foretaket har deltakerinteresser i eller felles ledelse med et annet foretak slik at de sammen utgjør en tverrsektoriell finansiell gruppe. Plikten gjelder øverste norske foretak i gruppen.

## § 2 Definisjoner

Som tverrsektoriell finansiell gruppe regnes en gruppe som i tillegg til å omfatte forsikringsforetak også omfatter minst ett av følgende foretak: bank, finansieringsforetak og verdipapirforetak, forvaltningsselskap for verdipapirfond med tillatelse til å yte aktiv forvaltning eller forvalter av alternative investeringsfond med tillatelse til å yte aktiv forvaltning.

Som deltakerinteresser regnes direkte eller indirekte eierandel på 20 prosent eller mer av stemmene eller kapitalen i et annet foretak.

Som felles ledelse regnes der to eller flere foretak har de samme personene som utgjør flertallet i foretakenes styrende eller kontrollerende organer.

Som risikokonsentrasjon regnes eksponeringer som kan true soliditeten eller den finansielle stillingen til foretak i gruppen.

Som konserninterne transaksjoner regnes transaksjoner og engasjementer mellom foretak i et finanskonsern, mellom finansforetak og tilknyttet foretak, og mellom finansforetak og deltakende foretak, samt transaksjoner gjennomført med en person som har nære forbindelser til gruppen.

## § 3 Oppfyllelse av soliditetskrav på konsolidert basis

Summen av (a) ansvarlig kapital for kredittinstitusjonsvirksomheten og verdipapirforetaksvirksomheten og (b) ansvarlig kapital for forsikringsvirksomheten, begge beregnet på konsolidert basis, skal være tilstrekkelig til å dekke summen av sektorkravene som nevnt i annet ledd.

Som sektorkrav for kredittinstitusjonsvirksomheten og verdipapirforetaksvirksomheten regnes summen av

- a) kravet til kapital for, banker, kredittforetak, finansieringsforetak etter finansforetaksloven §§ 14-1 og 14-3 samt eventuelle kapitalkrav etter finansforetaksloven § 14-6.
- b) kravet til kapital for verdipapirforetak, forvaltningsselskap for verdipapirfond med tillatelse til å yte aktiv forvaltning og forvalter av alternative investeringsfond med tillatelse til å yte aktiv forvaltning etter verdipapirhandelloven §§ 9-15, 9-15a samt eventuelle kapitalkrav etter § 9-16 sjette ledd.

Som sektorkrav for forsikringsforetak regnes solvenskapitalkravet etter finansforetaksloven § 14-10, medregnet eventuelle kapitalkravstillegg etter finansforetaksloven § 14-13.

## § 4 Konsolideringsmetode

Konsolidert ansvarlig kapital, beregningsgrunnlag og solvenskapitalkrav skal beregnes etter samme prinsipper som ved konsolidering etter regnskapsreglene, men slik at forholdsmessig konsolidering benyttes i stedet for egenkapitalmetoden. Konsolideringen skal omfatte ikke-balanseførte forpliktelser. Ikke-balanseførte interne poster mellom foretakene skal elimineres. Finanstilsynet kan ved enkeltvedtak bestemme at det skal foretas beregninger etter en alternativ metode.

Det skal tas hensyn til begrensninger i muligheten til å overføre ansvarlig kapital på tvers av sektorene og foretakene i gruppen etter reglene i §§ 5 og 6.

Ved beregning av ansvarlig kapital, beregningsgrunnlag og solvenskapitalkrav innenfor sektorene og vurdering av foretakene som skal konsolideres inn, gjelder de ulike sektorreglene, herunder bestemmelsene om verddivurdering i finansforetaksloven § 14-8.

## **§ 5 Medregning av ansvarlig kapital mellom sektorer**

Ved beregning av ansvarlig kapital på konsolidert basis kan kapital som nevnt i tredje til femte ledd og som ikke skal elimineres etter § 6, bare medregnes i den grad kapitalen benyttes til å dekke kravet til ansvarlig kapital på konsolidert basis for den sektoren foretaket eller delkonsernet tilhører.

Andelen som ikke kan medregnes, er differansen mellom sektorens ansvarlige kapital og sektorkravet til ansvarlig kapital på konsolidert basis, dividert på sektorens ansvarlige kapital. Ved beregningen av en sektors ansvarlige kapital skal elimineringen av internt tilført kapital skje i foretaket som har tilført kapitalen.

For foretak som er omfattet av CRR/CRD IV-forskriften, kan følgende kapital bare medregnes på sektornivå:

- a) minoritetsinteresser
- b) fondsobligasjonskapital og ansvarlig lånekapital utstedt til foretak som ikke inngår på konsolidert basis (tredjeparter).

For forsikringsforetak kan følgende kapitalelementer bare medregnes på sektornivå:

- a) minoritetsinteresser
- b) fondsobligasjonskapital og ansvarlig lånekapital utstedt til selskap som ikke inngår på konsolidert basis (tredjeparter)
- c) forventet fortjeneste knyttet til fremtidige premier
- d) netto utsatt skattefordel
- e) supplerende kapital som ikke er innbetalt
- f) risikoutjevningfond

Finanstilsynet kan ved enkeltvedtak bestemme at også andre særskilte kapitalelementer bare skal kunne medregnes på sektornivå.

## **§ 6 Medregning av ansvarlig kapital fra datterforetak etter sektorregler**

Ved beregning av sektorkravet til ansvarlig kapital for banker mv. og verdipapirforetak på konsolidert basis, jf. § 3 andre ledd kan kapital etter § 5 tredje ledd, bare medregnes i den grad kapitalen benyttes til å dekke kravet til ansvarlig kapital på konsolidert basis for datterforetaket. Andelen som ikke kan medregnes, er differansen mellom datterforetakets ansvarlige kapital og kapitalkravet for datterforetaket på konsolidert basis, dividert på datterforetakets ansvarlige kapital.

Ved beregning av oppfyllelsen av sektorkravet til ansvarlig kapital for forsikringsforetak på konsolidert basis skal det gjøres fradrag for minoritetsinteresser som ikke kan inngå i beregningen av gruppesolvens. Minoritetsinteresser som ikke kan inngå, beregnes som differansen mellom datterselskapets ansvarlige kapital og solvenskapitalkravet for datterselskapet på gruppenivå multiplisert med minoritetsandelen. Hvis øvrig ansvarlig kapital som etter Finanstilsynets vurdering ikke kan gjøres tilgjengelig for å dekke



solvenskapitalkravet på gruppenivå, overstiger solvenskapitalkravet for datterselskapet på gruppenivå, skal datterforetakets ansvarlige kapital reduseres med denne differansen før minoritetsinteressene som ikke kan inngå, beregnes.

## § 7 Rapportering

Tverrsektorielle finansielle grupper skal minst årlig rapportere risikokonsentrasjon på gruppenivå til Finanstilsynet på den måte Finanstilsynet fastsetter.

Tverrsektorielle finansielle grupper skal årlig sende inn en oversikt over gruppens juridiske struktur og organisering.

Tverrsektorielle finansielle grupper skal minst årlig rapportere til Finanstilsynet gruppeinterne transaksjoner på den måte Finanstilsynet fastsetter.

## 6.3 Forslag til forskrift om kapitalkrav i holdingforetak

### *Forskrift om kapitalkrav for holdingforetak i finanskonsern som hovedsakelig består av forsikringsforetak*

*Hjemmel: Fastsatt av Finansdepartementet med hjemmel i finansforetaksloven § 1-7*

### § 1 Kapitalkrav

Finansforetaksloven §§ 14-8 første ledd, § 14-9, 14-10 og 14-14 med forskrifter gjelder tilsvarende for holdingforetak i forsikringskonsern.

Foretaket skal oppfylle et minstekapitalkrav som tilsvarer 45 prosent av kravet beregnet etter finansforetaksloven § 14-10.

Finanstilsynet kan bestemme at første og andre ledd også gjelder holdingforetak i finanskonsern som er gitt unntak for kapitalkravsregler for banker mv., jf. CRR/CRD IV-forskriften § 1 femte ledd.

### § 2 Rapportering

Foretaket skal innen 15. februar hvert år rapportere status for oppfyllelse av kapitalkrav ved utgangen av foregående år til Finanstilsynet. Finanstilsynet kan fastsette nærmere krav til innhold og format for rapporteringen.

## 6.4 Forslag til endringer i verdipapirhandelloven

### **Verdipapirhandelloven § 9-21 skal lyde:**

#### **§ 9-21 Konsolidering**

*(1) Kravene i §§ 9-14 og 9-20 skal anvendes på konsolidert grunnlag, dersom verdipapirforetaket:*

- 1. har en direkte eller indirekte eierandel på 20 prosent eller mer av stemmene eller kapitalen i et annet foretak,*
- 2. har felles ledelse med et annet foretak, eller*
- 3. har morselskap, med mindre halvparten eller mer av virksomheten i konsernet er virksomhet som ikke er konsesjonspliktig og underlagt kapitalkrav som i kapitlet her eller tilsvarende kapitalkrav.*

*(2) Finanstilsynet kan i forskrift eller ved enkeltvedtak gjøre unntak fra første ledd nr. 2.*

*(3) Ved konsolidering av datterselskaper skal konsernregnskap basert på prinsippet om full konsolidering legges til grunn. Ved konsolidering av annet enn datterselskaper skal prinsippet om forholdsmessig konsolidering legges til grunn.*

*(4) Departementet kan gi nærmere regler om konsolidering, herunder om hva som skal regnes som felles ledelse eller morselskap etter første ledd.*



